Perinteentutkimuksen päivät

12.-13.11.2026, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Hallituskatu 1

Abstraktit

(päivitetty 15.10.2026)

Perinteentutkimuksen päivät on järjestänyt Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura. Päivien järjestämistä ovat tukeneet Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Kalevalaseura ja Kalevalaisten naisten liitto.

Järjestelytoimikunnan jäsenet
Tuukka Karlsson, Helsingin yliopisto
Karina Lukin, Helsingin yliopisto
Heidi Henriikka Mäkelä, Taideyliopisto & Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
Viliina Silvonen, Itä-Suomen yliopisto & Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Sisällysluettelo

Sessiot 1 3
Aatehistoriallisia näkökulmia perinteeseen ja folkloristiikkaan 3
Perinne, digitalisaatio ja työelämä 5
Sessiot 2 8
Ylirajaisuus, kulttuuriperintö ja muisti 8
Kuolleiden toimijuus ajassa ja paikassa 10
Sessiot 3 12
Kerrottu ja koettu ympäristö 12
Tuntematonta koskevan tiedon muodot 15
Sessiot 4 17
Perinteen ja kulttuuriperinnön kansakunta 17
Arvot ja aatteet medioiden murroksissa 20
Sessiot 5 24
Esoteria perinteenä 24
Moniääninen tieto ja muisti suomalaisuuden rakentamisessa 27
Sessiot 6 30
Välittynyt ruumiillisuus ja materiaalisuus 30
Uusia arkistoaineistojen tulkintamahdollisuuksia 33
Perinteentutkimuksen päivien puhujat 36

Sessiot 1

Aatehistoriallisia näkökulmia perinteeseen ja folkloristiikkaan

Niina Hämäläinen

Ajatuksia Kalevalasta, kiistoista ja henkilökohtaisista suhteista

Kalevalaseura ja Helsingin yliopisto

> Väärin ymmärretty myytti on johtanut siihen uskomattomaan, mutta paikkansa pitävään tosiasiaan, että maailman kirjallisuudessa on kaksi Kalevalaa, Lönnrotin suuri eepos ja Kuusen ”Kansanruno-Kalevala”.

Kirjallisuudentutkija Väinö Kaukonen (1911–1990) kritisoi 1970-luvulla kirjoittamissa muistiinpanoissaan Matti Kuusen teosta *Kansanruno-Kalevala* siitä, että teos pyrki korvaamaan Elias Lönnrotin *Kalevalan*. Kaukonen oli jo aiemmin julkaissut ajatuksiaan paitsi Kuusen näkemyksistä myös laajemmin folkloristiikasta ja sen Kalevala-käsityksistä pamflettimaisessa teoksessaan *Kalevala ja todellisuus* (1948). Voidaan puhua Kalevala-kiistasta, joka alkoi 1940-luvulla ja jatkui läpi Väinö Kaukosen elämän.

Yksi keskeinen kysymys *Kalevalasta* on sen ilmestymisestä lähtien kohdistunut autenttisuuden ajatukseen – eli siihen, onko *Kalevala* aito eeppinen esitys suullisesta runoaineistosta. Kiistaksi *Kalevala* äityi Väinö Kaukosen näkemysten ja kirjoitusten myötä.

Käsittelen *Kalevalaa* tutkimushistoriallisena ongelmana esimerkkinä yksi eepoksen tärkeimmistä tutkijoista. Kysyn esitelmässäni, millaisia ristiriitoja Kaukosen näkemykset paljastavat suhteessa *Kalevalaan* ja folkloristiikkaan. Oliko Kaukonen yksin kiistansa kanssa, oliko kyseessä kahden tieteenalan eroista ja missä määrin henkilökohtaiset suhteet mm. Matti Kuuseen vaikuttivat näkemyksiin? Tarkoituksenani on laajemmin pohtia henkilökohtaisten suhteiden ja tunteiden merkitystä tiedon tuottamisessa (ks. myös esim. Pöysä, Jyrki, Virtanen, Leena & Seppä, Tiina 2026; Pöysä & Seppä; Swanfeldt-Winter 2019).

Lähteet

Mistä Kalevala-kiistassa on kysymys? (1976–1977). *Väinö Kaukosen arkisto*, C Käsikirjoitukset, Kotelo 11, SKS:n arkisto.
Kaukonen 1948. *Kalevala ja todellisuus. Eräitä kielenkäytön ongelmia*. Helsinki, Karhu.
Pöysä & Seppä 2021. Hankalia persoonia tieteellisissä näytelmissä? Teoksessa *Paradigma. Näkökulmia tieteen periaatteisiin ja käsityksiin*. Helsinki, SKS.
Pöysä, Virtanen & Seppä 2026. Introduction. Teoksessa *Confessions and Confidencies. Academic and Cultural History Revisited in Letters and Other Documents of Life*. Studia Fennica, Folkloristica. Helsinki, SKS.

Svanfeldt-Winter 2019. *Where Scholars Are Made? Gendered Arenas of Persona Formations in Finnish Folkloristics 1918–1932*. Stockholm University.

Antti-Ville Villén

Metahistoriallinen arvoketju eli kuinka jalostaa perinne perinnöksi

Taideyliopisto

Kulttuuriperinnöstä on tullut yhä keskeisempi osa valtion strategisia linjauksia. Kulttuuriperintöstrategiaa koskevan periaatepäätöksen ohella aihe on tuoreimman *Kulttuuripoliittisen selonteon* ytimessä sekä erillinen osa *Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa* hahmoteltua kokonaisturvallisuutta ja henkistä kriisinsietokykyä. Samalla esimerkiksi Kansalliskirjaston tutkimuskirjallisuustietokantojen perusteella ”kansanperinne” on tutkimuskohteena korvautumassa ”kulttuuriperinnöllä.” Suomessa – ja etenkin suomen kielessä – muutokseen vaikuttaa olennaisesti sanojen ”perinne” ja ”perintö” samankaltaisuus.

Sekä perinteessä että perinnössä on kysymys suhteesta menneeseen. Jälkimmäiseen liittyvät strategiset linjaukset kytkevät sen myös suoraan tulevaisuuteen – tai tarkemmin ottaen tulevan ennakointiin. Näin ollen ”elävien perinteiden” muuttumista ”kulttuuriperinnöksi” voi ajatella osana menneisyyttä koskevien esitysten poetiikkaa ja politiikkaa. Kysymys on toisin sanoen siitä, miten menneistä asioista kerrotaan ja millaisin ideologisin sitoumuksin. Olennaisilta osin kysymys on myös siitä, millaisia vaikutuksia perinteen muuttumisella – ja muuttamisella – perinnöksi oletetaan olevan.

Tarkastelen kyseistä muutosprosessia – eli perinnöllistämistä – metahistoriallisesti painottaen juuri menneisyyttä koskevan tiedon tuottamistapoja (eli poetiikkaa) ja valtasuhteita (eli politiikkaa). Metahistoriallisen logiikan mukaisesti perintö on menneisyyden jalostamista edelleen: jälkien ja muistojen arvo kasvaa, kun niistä tulee perinteitä ja historiaa, ja vain lisääntyy perintöstatuksen myötä. Lähestymistapani on käsitehistoriallinen ja hyödynnän empiirisinä esimerkkeinä kulttuuriperinnön hallinnointiin liittyvää virallista dokumentaatiota, mukaan lukien strategiset linjaukset.

Pertti Anttonen

Perinne ja argumentaatio -kirjasta

Itä-Suomen yliopisto

Olen kirjoittanut perinteen käsitteestä usein. Väitöskirjani (1993) pohjalta tehdyssä kirjajulkaisussa (*Tradition through Modernity*, 2005; käännetty kreikaksi 2018 ja kiinaksi 2026) korostin, että vaikka ajallisesti ja käsitteellisesti perinne edeltää modernia, ymmärryksemme modernia edeltävästä konstruoituu modernin kautta. Perinteentutkimuksen lähtökohdat ovat modernisaatiossa väistyvän suullisen tiedon ja taidon tallentamisessa modernein välinein ja kysymyksenasetteluin sekä modernille ajalle merkityksellisin tavoittein. Perinteentutkimus on täten moderni projekti, joka on myös modernin projekti eli modernia koskevan argumentaation väline.

Olen pitkään työstänyt kirjaa nimeltä *Perinne ja argumentaatio*, jonka julkaiseminen on viivästynyt, koska perinteen käsitettä ja sen käyttöä koskeva osuus on täydentynyt satunnaisesti tekemilläni lisämuistiinpanoilla. Nyt on tullut aika koota tekemäni huomiot yhteen.

Käyn esitelmässäni läpi keskeisiä näkökohtia perinteen käsitteellistämiseen erityisesti folklorentutkimuksen mutta myös muun kulttuurin- ja kulttuuriperintötutkimuksen, etnologian, sosiologian, antropologian, historiantutkimuksen, muistitietotutkimuksen, politiikan- ja kulttuuripolitiikan tutkimuksen, uskontotieteen ja kognitiivisen tutkimuksen piirissä, ottaen huomioon, että käsitteellistämisen ja teorioinnin lisäksi perinne-sanan käytössä on kyse retoriikasta.

Folklorentutkimuksen piirissä perinne-sana katsotaan folkloren synonyymiksi tai sen määreeksi, kun taas yleiskielessä se viittaa toistoon tai jatkumoon, joka nousee argumentaatioon yhteisöllisen identiteetin tai alistavista käytänteistä irtautumisen merkiksi. Lauri Hongon toimesta perinteentutkimus/perinnetiede on tarkoittanut 1) folkloristiikkaa, 2) yhteistä nimitystä folkloristiikalle ja etnologialle ja 3) yhteistä nimitystä tai yleisluonnehdintaa etnologian ja folkloristiikan ohella mm. historiantutkimukselle, arkeologialle, uskontotieteelle sekä kulttuuri- ja sosiaaliantropologialle. Olen käsitellyt tätä kysymystä 2024 julkaistussa artikkelissani “The Elusive Concept of ‘Tradition Science’ in the Nordic Institute of Folklore under Lauri Honko’s Directorship” (*Journal of Ethnology and Folkloristics* 18 [1]: 186–231).

Teokseni tarkoitus ei ole olla perinteentutkimuksen käsikirja, mutta toivon mukaan esitelmäni synnyttää keskustelua perinteentutkimuksen profiilista.

Perinne, digitalisaatio ja työelämä

Anne Holappa

Tekoälykumppanuuksien ympärille rakentuva verkkoyhteisöllisyys ja *born-digital* -kulttuuri

Turun yliopisto

Ensimmäiset Perinteentutkimuksen päivät kutsuvat tarkastelemaan kulttuurisen vuorovaikutuksen uusia ja ajankohtaisia muotoja. Tässä esitelmässä paneudutaan puhtaasti virtuaalisilla alustoilla syntyvään *born-digital* -kulttuuriin tarkastelemalla tekoälykumppanien (*AI companion*) käyttäjien keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä.

Vaikka vuorovaikutus tekoälykumppanin kanssa on kahdenkeskistä, sen ympärille muodostuu verkossa, usein sosiaalisessa mediassa, tiiviitä tutkijan silmin kiehtovia tulkintayhteisöjä. Näillä foorumeilla käyttäjät jakavat chat-lokejaan, luovat yhteisiä normeja, kysyvät neuvoa, ja neuvottelevat siitä, mikä tekoälykumppanisuhteissa on

"normaalia" tai hyväksyttävää. Yhteisöissä kiertävät tarinat tekoälyjen "luonteenmuutoksista", päivitysten aiheuttamista kriiseistä tai yhteisistä suruprosesseista toimivat modernina kerrontaperintönä, joka liittää yksittäiset käyttäjät osaksi laajempaa kulttuurista ilmiötä.

Esitelmässä osoitetaan, kuinka tekoälykumppanuuksissa ei ole kyse vain yksilön syrjäytymisestä yhteiskunnasta ja eristäytymisestä tietokoneen äärelle, vaan uudenlaisesta, syntyjään digitaalisesta kulttuuri-ilmiöstä ja yhteisöllisestä tarinanrakennuksesta. Ihmiset luovat yhteisöllistä ja jaettua merkityksellisyyttä.

Heli Cedergren

ATK tuli tutkimusarkistoon. Kokemuksia, näkemyksiä ja kompastuskiviä

Turun yliopisto

Tietotekniikka ja automaattinen tietojenkäsittely tekivät tuloaan yleiseen tietoisuuteen 1960-luvun lopulla. Varhaisia tietokoneita oli jo käytössä ja tietomassojen käsittelyä tehtiin jo. Automaattiseen tietojenkäsittelyyn valmistauduttiin, vaikka varsinaisia tietokoneita ei ollutkaan vielä käytössä. Pohjoismaiset, perinneaineistoja tallentaneet arkistot tekivät yhteisiä suunnitelmia 1970-luvulla aineistojen käytettävyyden parantamiseksi ja tutkimuksen helpottamiseksi tietotekniikan avulla. Tutustutan kuulijat esityksessäni Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksen arkistoon (HKTL-arkisto), joka kuului tämän yhteistyön piiriin. Esitykseni liittyy tekeillä olevaan väitöskirjaani, jossa tutkin tutkimusarkistojen toimintatapoja ja aineistojen käsittelykulttuuria sekä niiden vaikutusta tulevaisuuden kulttuuriperintöön.

HKTL-arkiston folkloristiikan ja uskontotieteen TKU-kokoelmaan tallennettiin 1980-luvulla kveenejä koskevaa aineistoa, kuten haastatteluja ja valokuvia. Kveenit ovat 1600–1800-lukujen aikana pohjois-Norjaan muuttaneita, Suomesta lähtöisin olleita siirtolaisia, jotka nyttemmin ovat Norjan kansallista vähemmistöä. Kveeneistä väitelleen Lassi Saressalon muodostamaa aineistokokonaisuutta arkistoitaessa huomioitiin pohjoismainen yhteistyö ja tulevaisuuden tietojenkäsittely. Käytän kveeniaineistoa esimerkkitapauksena ja tarkastelen, miten aineistojen arkistoinnissa huomioitiin tulevaisuuden atk-tarpeet ja aineistojen käyttö tutkimuksessa? Hyödynnän myös nykypäivän teknisiä apuvälineitä ja selvitän, mitä uutta tietoa ja näkökulmia aineistosta voi löytää? Kveeniaineiston avulla tarkastelen vanhoja ja uusia arkistointitapoja, ja miten ne näkyvät aineistoissa sekä mitä vaikutuksia niillä on nykypäivässä. Minkälainen konteksti kveeniaineistoille muodostuu, kun niitä katsoo arkistosilmälasien läpi?

Esityksessäni muodostan yleiskuvan atk:n ja tietotekniikan käyttöönoton alkuvaiheista tutkimusarkistossa 1900-luvun loppupuolella. Miten uusi tekniikka näkyi HKTL-arkiston toiminnassa ja miten se vaikutti arkistointiin ja aineistoihin? Mitä vaikutuksia erilaisilla toimenpiteillä oli nykypäivän käytäntöihin tutkimusarkistossa?

Pauliina Latvala-Harvilahti

Kulttuurin ja taiteen alan keikkatyössä luovimisen etnografinen tutkimus

Turun yliopisto

Keikkatyön normalisoituminen luo työn arkeen ja freelancereille uudenlaisia haasteita ja mahdollisuuksia. Esitelmäni pureutuu Suomessa vielä marginaalisesti tutkittuun kulttuurin ja taiteen alan keikkatyöhön, koronavuosien tuomiin muutoksiin ja keikkatyön myönteisiin ja kielteisiin piirteisiin työelämän etnografisen tutkimuksen näkökulmasta. Esitelmässä pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: Mikä on tyypillistä keikkatyöläisten arjessa ja millä lailla töitä saadaan koronan jälkeisessä normaalissa? Millä tavoin keikkatyön arkeen tai sen tulevaisuusnäkymiin kuuluvat erilaiset kotimaiset ja kansainväliset digitaaliset alustat työmarkkinoineen?

Esitelmä liittyy Turun yliopistossa Koneen Säätiön rahoituksella Etnologiassa Tytti Suomisen johdolla toimivaan Kulttuuri työssä -tutkimushankkeeseen, jossa tutkimusaineistoa on koottu osallistavalla Photovoice-menetelmällä. Kulttuurin ja luovien alojen keikkatyöläisille on pidetty kahdessa kaupungissa työpajoja, joihin on sisältynyt ryhmähaastattelut. Tämän jälkeen osallistujat ovat kuvanneet työelämäänsä, joiden pohjalta on vielä pidetty yksilöhaastattelut perustuen kuvamateriaaliin.

Tutkimusaineisto tuo esiin keikkatyöläisten työnkuvan ja moninaiset työtaidot, avaa kokemuksia työn arkeen ja ajankäyttöön, motivaatioon, kuormittavuuteen, verkostojen rakentumiseen ja luovuuden merkityksiin. Lisäksi tutkimusaineisto avaa uutta tutkimustietoa työelämän rakenteista ja alustatalouden vaikutuksista sekä tarpeelliseksi koetusta kehittämisestä. ekstraesitelmä, jonka sijainti epävarma, sopisi ainakin Latvala-Harvilahden kanssa

Heikki Immonen & Tarja Kupiainen

Hiljaisesta tiedosta eläväksi perinteeksi? Tekoäly perinnetiedon kerääjänä, jäsentäjänä ja elinvoimaistajana

Karelia-ammattikorkeakoulu

Perinne, muistitieto ja paikallinen kokemus ovat usein hajautunutta, suullista ja vaikeasti siirrettävää tietoa. Samankaltainen ongelma näkyy yrittäjyysekosysteemeissä: toimijoilla on runsaasti kokemukseen perustuvaa tietoa, mutta se jää yksittäisten ihmisten ja verkostojen varaan. Esitelmässä tarkastelemme, miten generatiivista tekoälyä voidaan käyttää tällaisen tiedon keräämisen, jäsentämisen ja uudelleenkäytön tukena – ja mitä tämä merkitsee perinteen ja kulttuuriperinnön näkökulmasta.

Lähestymme aihetta Nonakan ja Takeuchin SECI-mallin avulla. Mallissa tieto liikkuu hiljaisen ja eksplisiittisen tiedon välillä sosialisaation, ulkoistamisen, yhdistämisen ja sisäistämisen kautta. Esitämme, että tekoäly voi tukea erityisesti ulkoistamista, yhdistämistä ja sisäistämistä, mutta sosialisaatio, eli kokemuksen jakaminen ihmisten välillä, säilyy olennaisesti inhimillisenä prosessina.

Konkreettisina esimerkkeinä esittelemme Karelia-ammattikorkeakoulussa kehitteillä olevia ratkaisuja, joissa tekoälyllä tehdään näkyväksi yli 55-vuotiaiden yrittäjyyskokemusta sekä kootaan hajallaan olevaa yrittäjyys- ja TKI-ekosysteemien tietoa käytettäväksi neuvonnassa ja uuden liiketoiminnan suunnittelussa. Näiden esimerkkien pohjalta laajennamme kysymyksen kulttuuriperintöön: voisiko tekoäly toimia myös perinteen kerääjänä, välittäjänä ja elinvoimaistajana?

Havainnollistamme kysymystä esimerkillä karjalaisesta perinteisestä ruokakulttuurista. Kun tekoälylle annetaan asianmukaisesti koottua aineistoa resepteistä ja ruokakulttuurin kuvauksista, siltä voidaan pyytää ehdotus vaikkapa ”karjalaisesta pizzasta”. Tällainen kokeilu tekee näkyväksi keskeisen jännitteen: missä kulkee perinteen välittymisen, luovan muuntelun ja tekoälyn tuottaman uuden välinen raja? Esitelmä kutsuu keskustelemaan myös aineistojen oikeuksista, kontekstista, edustavuudesta ja siitä, kuka saa määritellä, milloin tekoälyn tuottama tulkinta on vielä tunnistettavasti kiinni perinteessä ja miten sen tarvitsee olla siinä kiinni.

Emme siis tarkastele tekoälyä neutraalina arkistona tai perinteen auktoriteettina, vaan uutena toimijana tiedonmuodostuksen ketjussa: se voi tehdä hajanaisesta aineistosta kysyttävää ja uudelleen yhdisteltävää, mutta samalla se voi häivyttää lähteiden eroja, epävarmuutta ja paikallisia merkityksiä. Tavoitteena on hahmotella perinteentutkimukselle tutkimus- ja kehittämiskysymyksiä tilanteessa, jossa tekoälyä ryhdytään käyttämään kulttuurisen tiedon välittämiseen.

Sessiot 2

Ylirajaisuus, kulttuuriperintö ja muisti

Aila Mustamo

Isänmaalliset laulut ja menneisyyden muistelu internetkulttuurina

Turun yliopisto

Suomalaisista isänmaallisista lauluista on tehty satoja Youtube-videoita, joihin on liitetty tuhansia kommentteja. Kommenttiketjuissa keskustellaan sekä menneisyydestä että nykyisyydestä. Esiin nousevat sota-ajat, mutta myös politiikan tapahtumat. Osa keskusteluista on varsin yllättäviä. Esimerkiksi bulgarialaiset kommentoivat ahkerasti Suomen Kaartin paluulaulua (”Kauan on kärsitty vilua ja nälkää”), kuvataanhan siinä Bulgarian vapaussodaksi ymmärrettyjä tapahtumia.

Tässä esitelmässä pohdin, millaisia perinteitä Youtube-videoihin liittyvissä kommenttiketjuissa ylläpidetään. Keitä videoiden kommentoijat ovat, mitä he tavoittelevat ja miksi he vaikuttavat olevan täysin eri ihmisryhmä kuin haastatteluilla ja keruukirjoituksilla tavoitetut isänmaallisten laulujen kuuntelijat?

Amir Abdelamir

Irakilaisen diasporan kulttuuriperintö Suomessa

Tampereen yliopisto

Esitelmäni käsittelee vireillä olevaa monitieteistä väitöskirjatutkimusta, joka tarkastelee suomalais-irakilaisen diasporan kulttuuriperintöä ja sen roolia suomalaisuuden rakentumisessa kansallisena identiteettinä. Vaikka suomalaiset kulttuuriperintöinstituutiot ovat viime vuosina alkaneet korostamaan moninaisuutta, maahanmuuttajayhteisöjen toimijuus ja äänet heidän omaa perintöään koskevissa kysymyksissä jäävät usein vähälle huomiolle paikallisina maahanmuuttaja- ja vähemmistöyhteisöinä.

Tutkimus vastaa tähän aukkoon tarkastelemalla, miten suomalais-irakilaiset neuvottelevat kulttuuriperintöään sekä "irakilaistaustaisina suomalaisina" että osana globaalia irakilaista diasporaa. Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää, miten irakilainen arabikulttuuri säilyy ja muovautuu uudessa ympäristössä. Keskeiset tutkimuskysymykset kohdistuvat siihen, miten diaspora ylläpitää kulttuuriperintöään yhteisön sisällä, millaisia mahdollisuuksia sillä on tehdä yhteistyötä suomalaisten museoiden ja arkistojen kanssa sekä miten yhteisön sisäinen heterogeenisyys – mukaan lukien etnisyys, uskonto, ikä ja sukupuoli – vaikuttaa toimijuuteen.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys nojaa sosiaaliantropologiaan, historiaan, diasporatutkimukseen, transnationalismiin, dekoloniaaliseen teoriaan ja intersektionaalisuuteen. Menetelmällisesti tutkimus on osallistava ja hyödyntää etnografisia menetelmiä sekä suullista historiaa tiiviissä yhteistyössä suomalais-irakilaisten järjestöjen ja kulttuuriperintö instituutioiden kanssa. Tutkimus tavoittelee merkittävää yhteiskunnallista vaikuttavuutta tekemällä suomalaisesta kulttuuriperintökentästä inklusiivisemman ja tarjoamalla vähemmistöille välineitä oman kulttuuriperintönsä ja historiansa sanoittamiseen. Samalla se haastaa kansallisen identiteetin olemassa olevia rajoja kysymällä, mitä suomalaisuus tarkoittaa tänään ja kenellä on valta määritellä se.

Anna Rastas & Leila Koivunen

Muisti ja muistaminen diasporatutkimuksessa

Tampereen yliopisto & Turun yliopisto

Esityksemme pureutuu muistia ja muistamista koskeviin kysymyksiin tutkittaessa diasporayhteisöjä, erityisesti afrikkalaista diasporaa. Kollektiivinen muisti on keskeinen osa diasporayhteisöllisyyden muodostumista, koskipa se kaukaisempaan historiaan sijoittuvia tapahtumia ja niitä koskevia tulkintoja, tai tapoja, joilla yksilöiden siirtolaisuuden kokemukset artikuloituvat osaksi laajempia tarinoita ja diskursseja. Diasporayhteisöissä alkuperää, menneisyyttä, historiaa ja kulttuuriperintöä koskeva muistaminen on monipaikkaisuudessaan toisenlaista kuin esimerkiksi kansakuntien kuvitteluun ja rakentumisprojekteihin kiinnittyvä muistaminen. Toisaalta myös

kansalliseen ja paikalliseen kiinnittyminen – ja sitä palveleva muistaminen – on noussut Suomessakin tärkeäksi afrikkalaisen diasporan yhteisöille, joiden kuulumista ympäröivään yhteiskuntaan kyseenalaistetaan monin tavoin.

Monille erilaisille aineistoille perustuva tutkimuksemme *Ensimmäiset tulijat — Afrikkalaisen diasporan varhaisvaiheet Suomessa* (Gaudeamus, syksy 2026) toi näkyviin miten paitsi etnisyys, rotu ja erilaiset paikalliset vastakkainasettelut myös monet globaalit ja ylirajaiset tekijät määrittävät sitä, miten diasporasubjektit puhuvat, tai voivat puhua, niin henkilökohtaisista muistoistaan ja kokemuksistaan kuin niistä yhteisöistä, joihin he identifioituvat. Kerromme myös siitä, miten ihmisten muistot välittyvät eri tavoin eri aineistotyyppien kohdalla ja miten monin tavoin aika voi määrittää mahdollisuuksia hyödyntää muisteluaineistoja.

Kuolleiden toimijuus ajassa ja paikassa

John Björkman

Tekevätkö kuolleet pyhät paikan? Kuolleiden toiminta ja vaikutus kansanuskon pyhillä luonnonpaikoilla

Turun yliopisto

Suomalainen uskomusperinne tuntee runsaasti pyhiksi luokiteltavia, erityisinä, supranormaaleina ja voimakkaina pidettyjä luonnonpaikkoja kuten mäkiä, kiviä, kallioita, lähteitä, järviä tai saaria. Tyypillisiä paikoille uskomusperinteessä annettuja pyhyyden rakennusaineita ovat mm. kiellot, vaaditut rituaaliset toimet, paikkojen kyky vaikuttaa ihmisen toimintaan niin hyödyllisesti kuin haitallisesti sekä paikkoihin liitetyt uskomusolennot. Pyhillä paikoilla esiintyvistä uskomusolennoista käytetään hyvin vaihtelevia nimityksiä ja ne saattavat joskus sekoittua toisiinsa. Usein paikkojen erityistä statusta selitetään myös paikoilla tapahtuneilla kuolemilla, esim. itsemurhilla, lapsenmurhilla tai mestauksilla, tai sillä että joku on haudattu paikalle ja paikkoihin liitettyjä uskomusolentoja saatetaan nimittää kummituksiksi.

Tässä esitelmässä tarkastelen, missä määrin ja miten uskomusperinteessä pyhiä paikkoja luodaan kuolleiden läsnäololla, missä määrin pyhien paikkojen uskomusolentoja pidetään kuolleiden henkinä ja millä tavoin ne vaikuttavat paikoilla. Tarkastelen myös, miten kuolleiden henkien toimijuus mahdollisesti poikkeaa muiden uskomusolentojen toimijuudesta, sekä millaisiin muihin uskomusolentoihin kuolleiden henget saattavat sekoittua. Esitelmä pohjaa 1900-luvun alussa ja 1800-luvun lopussa taltioituun etelä- ja lounaissuomalaiseen paikkatarina-aineistoon.

Tuomas Hovi

Kuolleiden toimijuus turismissa, kuolema synkän turismin kohteena

Turun yliopisto

Kuolema kiehtoo ja on kiehtonut ihmisiä kautta aikojen. Kuolema tai kuoleman paikat ovat olleet myös matkailun kohteina vuosisatojen ajan. Nykyään tätä ilmiötä kutsutaan synkäksi turismiksi. Synkkä turismi on turismia, jonka vierailupaikat liittyvät jollain tavalla kuolemaan, kauhuun, kärsimykseen tai katastrofeihin. Synkän turismin vierailupaikkoja ovat esimerkiksi kuuluisien ihmisten kuolinpaikat, hautausmaat, terrori-iskujen kohteet, vankilat, luonnon katastrofien tai suuronnettomuuksien tapahtumapaikat tai kohteet, joissa esitetään tai lavastetaan kuolemaan liittyviä tapahtumia.

Tässä esitelmässä esittelen miten kuolema ja kuolleet toimivat turismin kohteina. Kohteet vaihtelevat yhden ihmisen kuoleman paikasta paikkoihin missä on kuollut kymmeniä, ellei jopa satoja ihmisiä. Näissä kohteissa kuolleiden voidaan nähdä antavan näille paikoille erityisen merkityksen. Lisäksi ajallinen yhteys kuoleman ja nykyhetken välillä vaikuttaa näiden kohteiden muodostumiseen sekä kokemiseen. Käsittelen esitelmässäni tällaisia synkän turismin kohteita ja paikkoja kuoleman ja kuolleiden antaman merkityksen sekä ajallisen merkityksen kautta. Pohdin myös, voidaanko synkän turismin kohteissa puhua kuolleiden toimijuudesta, joko intentionaalisesta tai välillisestä.

Kaarina Koski

Näkökulmia kuolleiden toimijuuteen

Turun yliopisto

Kuolleiden toimijuutta eli heidän vaikutustaan tässä maailmassa voi tarkastella kahdenlaisen toimijuuskäsityksen kautta. Toimijuus määritellään useilla tieteenaloilla yksilön kyvyksi ja mahdollisuudeksi toteuttaa suunnitelmiaan ja aikomuksiaan, jolloin se edellyttää tietoisuutta ja intentionaalisuutta. Posthumanistisiin näkökulmiin usein liitetyn toimijaverkon näkökulmasta taas elottomatkin kappaleet ovat toimijoita vaikuttaessaan asioiden kulkuun. Näin ajatellen kuolleiden toimijuutta on heidän vaikutuksensa elävien tunteisiin, ajatuksiin tai toimiin siitä huolimatta, etteivät kuolleet itse enää tiedä sitä. Se voi tapahtua esimerkiksi muistojen tai esineiden välityksellä. Jos taas toimijuuteen liitetään vaatimus kyvystä tietoiseen suunnitteluun, kuolleiden toimijuus edellyttää tietoisuuden ja toimintakyvyn jatkumista kuoleman jälkeen. Silloin vainajat mielletään tietoisiksi olennoiksi, jotka voivat ottaa kontaktia eläviin rajan tuolta puolen. Sekä vanhassa että nykyaikaisessa uskomusperinteessä kuvaillaan vainajien vierailuja ja kummittelua. Kummittelua ei kuitenkaan aina mielletä kuolleiden intentionaaliseksi toimijuudeksi. Kummittelija voi olla kohtalonsa vanki, joka ei itse ole päättänyt kummitella, tai, kuten nykyaikaisessa uskomusperinteessä usein esitetään, kummittelu voi olla vaikeista tunteista jäänyttä energiaa. Hauntologian näkökulmasta kummittelu on pelkkä metafora, joka viittaa vaikeisiin menneisyyden tapahtumiin ja joka on nimenomaan elävien tapa käsitteellistää käsittelemättömiä ongelmia.

Tarkastelen tässä esitelmässä erilaisia konkreettisiin paikkoihin liittyviä vainajien läsnäolon muotoja toimijuuden näkökulmasta. Toimijuuden reunaehdot liittyvät aina olosuhteisiin ja muihin toimijoihin. Kuolleiden toimijuus rakentuu suhteessa eläviin ja myös perinteisiin tapoihimme kertoa vainajista ja kummittelusta. Esitelmässä tutkin, millaisilla ehdoilla kuolleiden toimijuus muotoutuu erilaisissa asiayhteyksissä ja paikoissa. Vertailen tarinaperinnettä ja kokemuskerrontaa, jotka liittyvät hautausmaihin, henkilökohtaisiin kohtaamisiin sekä erilaisiin kummitteleviin paikkoihin.

Sessiot 3

Kerrottu ja koettu ympäristö

Dalva Lamminmäki & Mari Keski-Korsu

Aistimuksia perinnetieteissä

Itä-Suomen yliopisto & Uumajan yliopisto, UmArts, Arctic Centre

Perinnettä koetaan kehollisesti ja aistien esimerkiksi saunoessa, tai minkä tahansa muun perinteiseksi arvotetun käsinkosketeltavan tekemisen kautta. Kehot kantavat perinteen muistia ja kietoutuvat ihmisen ylittäviin aistimuksellisiin suhteisiin. Posthumanistisessa keskustelussa aistiminen ei näyttäydykään vain yksilön inhimillisenä havaintokykynä, vaan suhteellisena, moniaistisena ja ihmisen ylittävänä prosesseina, jotka rakentuvat materian, kehojen, ympäristöjen ja lajien välisissä suhteissa. Tässä esitelmässä tarkastelemme kerättyjen, kirjoitettujen ja arkistoon tallennettujen ympäristöön liittyvien aistikokemusten kuvauksia herättelemällä niitä jälleen spekulatiivisiksi, ruumiillisiksi kokemuksiksi, aistimuksiksi ja taiteen teoiksi. Millaista ekologiaa ja jatkuvuutta nämä kokemukset voivat tuoda esiin? Millainen on kehojen aistimuksellinen arkisto?

Sovellamme perinteentutkimuksen ja taiteellisen tutkimuksen menetelmiä ja käsitteitä. Aineistomme koostuu Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran perinnelajikortiston otteista. Suuntaamme katseemme menneisyyteen, ruumiillisuuden ja sen kautta rakentuvan tiedon tulkintaan. Luemme arkiston pölyä, paperia sormien välissä ja otteiden kuvausten kautta syntyviä assosiatiivisia yhtymiä käyttäen dekolonialistista taidekävely-metodologiaa arkistossa. Näiden mielleyhtymien kautta tuotamme kokeiluja aistimuksen nykyhetkestä, sen mahdollisesta matkasta ulos arkistosta ja ihmisen ylittäviin suhteisiin.

Lotta Leiwo

Sään poetiikkaa Pohjois-Amerikan suomalaisten naisten sosialistisissa kirjoituksissa 1900-luvun alussa

Helsingin yliopisto

Suomesta muuttaneet asuttaja-siirtolaiset (Saramo 2022) olivat keskeisessä roolissa Pohjois-Amerikan työväenliikkeessä 1900-luvun alussa (esim. Kostiainen 1976; Kivisto 1983). Tuohon aikaan myös naiset osallistuivat enenevissä määrin poliittiseen toimintaan ja pyrkivät määrittelemään itseään suhteessa sosialismiin ja yhteiskuntaan (Kealey 1998; Buhle 1981; Leiwo, tulossa 2026). Naisille suunnattu, naisten toimittama ja naisten pääosin kirjoittama sosialistinen viikkolehti *Toveritar* (1911–1930) toimi suomalaisten naisten välisen kommunikaation välineenä ja sosiaalisten suhteiden ylläpitäjänä Pohjois-Amerikan laajalla mantereella. Sosialistisen itsekasvatuksen ja yhteydenpidon lisäksi lehti toimi myös alustana itseilmaisulle sekä arkielämän pohdinnoille poliittisessa kontekstissa. Lehdessä julkaistiin myös lapsille suunnattua sisältöä sekä lasten kirjoittamia tekstejä.

Käsittelen esitelmässäni *Toverittaressa* julkaistuja tekstejä tarkastellen erityisesti säähän ja ilmastoon liittyvää poetiikkaa. Poetiikalla viittaan eritoten luovaan repertoaariin, jota kirjoittajat tuottavat ja hyödyntävät välittääkseen sekä kulttuurisia että poliittisia arvoja lehden muille lukijoille (Shuman & Hasan-Rokem 2012). Naiset katsoivat käsittävänsä sosialistista teoriaa parhaiten käytännön kautta, elinympäristöään havainnoimalla ja ”lukemalla luonnon suurta kirjaa” (Leiwo, tulossa 2026). Osana tätä luonnon suurta kirjaa kirjoittajat tulkitsevat myös säähän liittyviä kokemuksia ja sään vaikutuksia arkeensa. Kokemuskerronta sekä säämetaforat olivat toistuvia teemoja kirjoittajien ilmaisussa.

Säätä kuvataan lehden lukuisissa paikkakuntakirjeissä sekä neuvontapalstalla. Lisäksi säähän liittyviä metaforia hyödynnetään poeettisena keinona erityisesti kertomuksissa ja runoissa, joissa korostetaan yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta. Sääkirjoitukset tuovat esiin myös naisten ja lasten tulevaisuuden toiveita sekä tilallisuuteen ja ajallisuuteen liittyviä teemoja. Esitelmäni tuo esiin, miten sää, luokka ja sukupoli kietoutuvat toisiinsa naisten ja lasten kirjoituksissa. Lisäksi käsittelen sääkirjoitusten asutuskolonialistisia ulottuvuuksia, joiden kautta kirjoittajat kuvaavat vierauden ja kuulumisen kokemuksia sekä oikeuttivat alkuperäiskansoilta anastettujen maiden asuttamista.

Viitattu kirjallisuus:
Buhle, Mari Jo. 1981. *Women and American Socialism, 1870–1920*. University of Illinois Press.
Kealey, Linda. 1998. *Enlisting Women for the Cause: Women, Labour, and the Left in Canada, 1890–1920*. University of Toronto Press.
Kivisto, Peter. 1983. *Immigrant Socialists in the United States. The Case of Finns and the Left*. Associated University Presses.

Kostiainen, Auvo. 1976. ”Amerikansuomalaisen työväenliikkeen tutkimuksista.” *Migration-Muuttoliike* 3 (1): 30–40.
Leiwo, Lotta. Tulossa 2026. ”Me emme tahdo olla nurkissa, me tahdomme olla kaikkialla.’ Naiskysymys ja sukupuolen (jälleen)rakentaminen amerikansuomalaisessa Raivaajassa 1907.” Teoksessa *Työväki Ja Media*, toimittanut Arja Turunen ja Sami Suodenjoki. Väki Voimakas Vuosikirja 39. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura.
Saramo, Samira. 2022. ”Life Writing as a Settler Colonial Tool. Finnish Migrant-Settlers Claiming Place and Belonging”. Teoksessa *Finnish Settler Colonialism in North America. Rethinking Finnish Experiences in Transnational Spaces*, toimittanut Rani-Henrik Andersson ja Janne Lahti. Helsinki University Press. https://doi.org/10.33134/AHEAD-2-9.
Shuman, Amy ja Galit Hasan-Rokem. 2012. ”The Poetics of Folklore”. Teoksessa A *Companion to Folklore*, toimittanut Regina F. Bendix ja Galit Hasan-Rokem. Blackwell Publishing. https://doi.org/10.1002/9781118379936.

Laura Seesmeri

Erään saaren muotokuva – tutkimus saaresta, perinteestä, maisemasta ja itsestä

Turun yliopisto

Tutkimushankkeeni *Erään saaren muotokuva* tutkii Saaristomeren saarta ja menetelmällisiä lähestymistapoja saareen, josta jäljellä on sen maisema, kokemukset kerrottuina ja osittain arkistoituina, sieltä tallennettua perinnettä ja omia päiväkirjamerkintöjä ja kirjeenvaihtoa saarelaisten kanssa sekä saaren havainnointia suhteessa siihen liittyvään muistelemiseen ja muistiin.

Olen kirjoittanut hankkeeni aikana saaresta useita artikkeleita ja tutkimustekstit liittyvät ja lomittuvat myös kirjoittamista laveampaan esittämisen muotoihin ja taidelähtöisiin menetelmiin. Kesällä 2024 pidin Turussa Brinkkalan galleriassa laajahkon taidenäyttelyn tutkimukseeni liittyen. Näyttelyn aineisto koostui muun muassa omista päiväkirjamerkinnöistäni, saarella sijaitsevan paikallismuseon esineistöstä, arkistoaineistosta koskien saaren muistitietohistoriaa ja perinnettä ja tekemistäni runoista, saduista, kuvista ym. Näyttelyssä myös osallistin ihmisiä ottamaan osaa vedenalaisen kulttuuriperinnön merkityksiin ja saaren mahdolliseen soivaan muistitietoaan – eli yhteisöllisen säveltämisen kautta luotuun kuvaan saaresta.

Tässä esitelmässä haluan pohtia saaren perinnettä ja sen säilymistä ja esittämistä osana kokonaiskuvaa saaresta, jos siihen otetaan mukaan havainnoitava maisema, autoetnografia, asutushistoria ja muut saaristoon liittyvät historia- ja perinneaineistot.

Konkreettisten esimerkkien kautta pohdin perinteentutkimuksen mahdollisuuksia ja haasteita kertoa paikallista historiaa ja etenkin luoda kuvaa paikallisesta maisemasta, jossa ihmisen, ajan ja tekemisen suhteet luovat paikallisuuden arkisen elämän.

Haluan törmäyttää arkistoaineiston analyysin autoetnografiseen kuljeskeluun ja pohtimiseen maiseman havainnoimisena ja välittämisenä. Kun lähestyn maisemaa osana etnografiaa, olen ottanut käyttööni termin maisemaetnografia, jossa tutkimuskohteeni maisema ei puhu minulle, kuten perinteisen etnografian piirissä, vaan minun pitää saada se ”puhumaan” ja tässä olen hyödyntänyt taidelähtöisiä etnografisia menetelmiä.

Kysynkin nyt; mitkä ovat rajapinnat taidelähtöisessä etnografiassa ja perinteentutkimuksen klassisissa aineistoissa? Tätä lähden esitelmässäni avaamaan yhden – ja lähes ainoan – esimerkin kautta. Saarelta on tallennettu vain vähän folkloreaineistoa ja toistuva teema on tarina haaksirikosta ja lukuisista morsiuspareista.

Tuntematonta koskevan tiedon muodot

Roope Kotiniemi

Pohjoissavolainen tietäjä näkökulmana perinnelajeihin

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Esitelmäni käsittelee suunnitteilla olevaa väitöskirjatutkimustani, joka toivottavasti on esittelyhetkellä jo käynnistynyt. Tutkimuksessani tarkastelen tietäjää koskevaa arkistoaineistoa yhden tai muutaman pitäjän muodostamalta kulttuurialueelta. Tietäjäperinteen kautta käännän katseeni perinnelajeihin ja tarkastelen sitä, millaisen kuvan eri perinnelajit maalaavat samasta ilmiöstä rajatulla alueella. Hypoteesini on, että loitsurunouden välittämä kuva tietäjästä eroaa kertomusperinteen vastaavasta.

Ainakin kolme eri seikkaa luo odotuksen sille mahdollisuudelle, että eri perinnelajit kuvaavat tietäjää eri tavoin. Ensimmäinen seikka on perinnelajien kertojan perspektiivi. Loitsurunojen ollessa salattua tietoa on niiden informanttien näkökulma usein spesialistin, kun puolestaan kertomusperinteen informantit voivat olla yhtä hyvin maallikoita kuin spesialisteja. Perspektiivin erot luovat potentiaalin ilmiön erilaiselle kuvaamiselle. Toiseksi tietäjää käsittelevä kertomusperinne koostuu suurimmalta osin uskomustarinoista ja uskomuksista, joiden pääasiallinen viesti koskee usein normien asettamista ja vahvistamista. Loitsurunouden kommunikatiiviset funktiot ovat puolestaan erilaiset, ja koskevat ainakin osin muutosta, jota loitsulla pyritään saamaan aikaan maailmassa. Kolmanneksi loitsurunoutta ei koske samanlainen vaatimus uskottavuudesta kuin kertomusperinnettä. Uskomustarinoiden ja uskomusten kertoja joutuu jatkuvasti tasapainottelemaan uskottavan ja viihdyttävän kerronnan välillä, joka asettaa rajoituksia sille kuvastolle ja tapahtumien mahdollisuuksille. Loitsurunouden kuvasto ja intertekstuaalisten viittausten lähteet ovat erilaisia, joten lienee luultavaa, että myös niiden kuvaama ilmiö näyttäytyy hieman erilaisena kuin kertomusperinteen vastaava.

Tutkimuksessa tarkasteltava alue rajautunee Pohjois-Savon perinnealueen 21 pitäjästä. Alueen vaatimus on, että sieltä tulee löytyä riittävästi sekä tietäjiä käsittelevää

kertomusperinnettä että loitsurunoja. Savo ja etenkin Pohjois-Savo lienee lupaavin alue löytää sellaisia pitäjiä, joissa kumpaakin perinnelajia on kerätty riittävästi.

Teresa Komu

Lumotut maanalaiset kaivokset 1900-luvun Suomessa

Oulun yliopisto

Modernisaation ja teknologisen kehityksen on oletettu johtavan uskonnollisuuden häviämiseen ja ”lumon haihtumiseen” länsimaisesta kulttuurista. Tarkastelemalla maanalaisissa kaivoksissa työskennelleiden kaivosmiesten muisteluksia esitelmässäni väitän, että 1900-luvun suomalaiset maanalaiset kaivokset ovat olleet ”lumottuja” tiloja. Tämän kulttuuriantropologian alan tutkimuksen pääaineisto koostuu aiemmin lähes hyödyntämättömästä SKS:n Kansanrunousarkiston kaivosmiehiltä 1979 kerätystä muistitietoaineistokokonaisuudesta. Aineistoa kerättäessä kaivosmiehiltä on kysytty muun muassa kaivostoimintaan liittyvistä ”enteistä, uskomuksista ja kummitteluista”. Aineistossa painottuvat Pohjois-Karjalassa sijaitsevaan Outokummun kaivoskompleksiin (1910–1989) liittyvät muistot. Outokummun kaivokset muodostavat erityisen mielenkiintoisen kaivosperinteiden tutkimuskohteen, sillä ne käytännössä käynnistävät modernin maanalaisen kaivostoiminnan Suomessa.

Tässä esitelmässä keskityn tarkastelemaan kaivosmiesten muisteluksia kaivoksista kerrotuista perustamismyyteistä sekä kaivoksessa vaikuttaneesta kaivospirusta. Lähtökohtanani on, että ymmärtääksemme näitä kaivoksiin liittyviä lumottuja elementtejä, tulee niitä tarkastella osana kaivosmiesten kokemuksellista ja tiedollista suhdetta maanalaiseen kaivosympäristöön ja sen saamiin merkityksiin. Maanalaiset kaivokset ovat erityislaatuisia ihmisen toimintaympäristöjä, joita määrittää ihmisen kokemus vieraudesta, outoudesta ja vaarallisuudesta. Arkistoaineiston analyysin tukena olen tehnyt osallistuvaa havainnointia Pyhäsalmen maanalaisessa kaivoksessa 2022 saadakseni kokemusperäistä tietoa kaivosympäristöstä. Kaivostoimintaan liittyvien uskomusmaailmojen tarkastelu puuttuu suomalaista kansanuskoa ja folklorea tai laajasti ymmärrettynä uskontoa käsittelevästä kirjallisuudesta. Tutkimus tuottaa uutta tietoa suomalaisesta teollisesta kulttuuriperinnöstä sekä tähän asti vähän tunnetusta modernin länsimaisen teollisen toiminnan ja uskonnon yhteen kietoutumisesta.

Kristel Ruutma

UAP-kohtaamisiin liittyvän stigman tarkastelu ilmailualan ammattilaisten keskuudessa: uskomusjärjestelmän sosiaalisen funktion jäsentäminen ja sen merkityksen analyysi

Turun yliopisto

Tunnistamattomat anomaaliset ilmiöt (UAP; unidentified anomalous phenomena), puhekielessä paremmin tunnetut ufoina, ovat olleet lähes vuosisadan ajan keskeinen osa populaarikulttuuria ja modernia kerrontaperinnettä. Ilmiön asema muuttui

merkittävästi, kun Yhdysvaltain hallinto tunnusti virallisesti UAP-havaintojen olemassaolon vuonna 2021.
Virallisesta tunnustuksesta huolimatta tunnistamattomiin anomaalisiin ilmiöihin kohdistuu edelleen merkittävää sosiaalista ja institutionaalista stigmatisaatiota, mikä vaikeuttaa UAP-havaintojen raportointia sekä ilmiön systemaattista tieteellistä tutkimusta. Stigman ymmärtämiseksi on oleellista tarkastella uskomustarinoiden sosiaalista funktiota, sillä narratiivit eivät ainoastaan heijasta todellisuutta vaan myös aktiivisesti muokkaavat sitä.
Tämä tutkimus keskittyy hävittäjälentäjien kokemuksiin ilmiöön liittyvästä stigmasta, sillä juuri heidän valaehtoiset todistuslausuntonsa ovat nousseet keskeiseen asemaan Yhdysvalloissa käynnissä olevassa UAP-keskustelussa.

Analysoimalla UAP-aiheisia dokumenttiohjelmia pyrin jäsentämään, miten stigma rakentuu ja ilmenee mediavälitteisessä kuvassa hävittäjälentäjien kokemuksista. Täydennän analyysia haastattelututkimuksella, jonka tavoitteena on tuottaa syvällisempää ymmärrystä siitä, miten hävittäjälentäjät kokevat UAP-ilmiön ja siihen liitetyn stigman sekä miten ilmiötä käsitellään ilmailualan toimintakäytännöissä. Tutkimukseni tuo esiin havaintojen vuoksi stigman kohteeksi joutuvien henkilöiden, eli hävittäjälentäjien, näkökulman. Alustava aineisto viittaa siihen, että median rakentaman representaation ja hävittäjälentäjien omakohtaisten kokemusten välillä on merkittävä ero.

Sessiot 4

Perinteen ja kulttuuriperinnön kansakunta

Heidi Henriikka Mäkelä & Outi Valo

”Kansanmusiikin ansiosta minulla on soivat juuret ja siivet”: kansanmusiikkikäsitykset 2020-luvun Suomessa

Taideyliopisto, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura & Kansanmusiikki-insitituutti

Esitelmässämme tarkastelemme kyselyaineiston valossa, mitä merkityksiä kansanmusiikille annetaan 2020-luvun Suomessa ja millaisia kulttuuriperintökäsityksiä ja poliittisia eli valtaan liittyvien kamppailujen näkökulmia nämä merkitykset heijastavat. Esitelmä perustuu toteuttamaamme, Kansanmusiikki-instituutin arkistoon tammikuussa 2026 tallennettuun verkkokyselyyn kansanmusiikin ammattilaisille, harrastajille että muille verkostoille. Esitelmässä pohditaan, mitä kansanmusiikin käsite tarkoittaa ihmisille juuri nyt ja millaisiin yhteiskunnallisiin keskusteluihin nämä merkitykset liittyvät.

Tutkimuksemme teoreettinen kehys rakentuu paitsi suomalaisiin kansanmusiikkeihin liitettyjen perinne- ja kulttuuriperintökäsitysten aiemmasta tutkimuksesta (esim. Ala-

Könni 1961; Blomster ja Mikkola 2017; Haapoja 2017; Haavio 1948; Hill 2009; Laitinen 1991; Saha 1998; Timonen ja Kastinen 2023; Valo 2022; Valo ja Mäkelä 2025; Väisänen 1990) ja näiden asettamisesta historiallisten muutosten ja kehityskulkujen janalle, myös uudemmasta aineettoman kulttuuriperinnön tutkimuksesta. Jälkimmäisenä mainitussa on pohdittu esimerkiksi sitä, miten menneisyyttä ja kulttuuriperintöä on aiemmin pyritty suojelemaan ja konservoimaan, mutta nyt se on alkanut muuttua resurssiksi, jonka toivotaan suojelevan ihmisiä (Bortolotto 2025). Keräämämme aineiston valossa tarkastelemmekin, missä määrin suomalaisen kansanmusiikin kentällä on nähtävissä käsitteellisiä kehityskulkuja, joissa aiemmat nationalistisesti painottuneet kansanmusiikkikäsitykset limittyvät tai jopa korvautuvat ajatuksella kansanmusiikista ”pelastavana” menneisyysresurssina, jonka avulla luodaan kulttuurisesti kestävämpiä ja dynaamisempia tulevaisuuksia (ks. myös Timonen ja Westerlund 2025).

Emmi Kujanpää

Tukikonserteista artivismiin: Kansanlaulajien toimijuudet ylirajaisen eurooppalaisen kansanlaulun kentällä 2022–2024

Helsingin yliopisto

Esitelmäni käsittelee eurooppalaisten kansanlaulajien toimijuuksia suhteessa käynnissä olevaan Venäjän ja Ukrainan sotaan. Etnografinen tutkimus perustuu 27 haastatteluun, jotka on toteutettu tammikuun 2023 ja joulukuun 2024 välisenä aikana viidessä eri Euroopan maassa. Tutkimuksessa on mukana yli kymmenen eri kansallisuutta. Tutkimus kysyy, millä tavoin Venäjän ja Ukrainan sota on vaikuttanut eurooppalaisten kansanlaulajien toimintaan, ja millaisia toimijuuksia haastateltavat ovat luoneet suhteessa käynnissä olevaan sotaan.

Analyysi nostaa esiin kolme toimijuuden kategoriaa, jotka ovat sekä keskenään risteäviä että vastakkaisia: Ukraina-suuntautunut toimijuus korostaa solidaarisuuden osoittamista Ukrainalle esimerkiksi työskentelemällä ukrainalaisten taiteilijoiden kanssa ja esittämällä ukrainalaisia kansanlauluja. Yleinen poliittinen toimijuus, jota tutkimuksessa lähestytään kansanlauluartivismina, ottaa aktivistisesti kantaa poliittisiin ja yhteiskunnallisiin epäkohtiin kansanlaulujen esittämisen avulla. Kolmas kategoria koostuu joukosta epäselviä toimijuuksia, joissa korostuu hämärä ja vaikeasti hahmottuva suhde Venäjän ja Ukrainan sotaan. Yhteenvetona todetaan, että Venäjän ja Ukrainan sota on korostanut eurooppalaisen kansanlaulun kentän polarisoitumista: toisaalta kansanlaulujen esittäminen yhdistetään liberaalimpiin arvoihin ja tavoitteisiin, kuten ilmaisunvapauteen ja demokratian vahvistamiseen, toisaalta vähemmän liberaalit ja nationalistisia asenteita painottavat arvot ovat joko vahvistuneet tai nousseet esiin sodan myötä. Haastatteluanalyysin ohella reflektoin lyhyesti toimijuuttani tutkija-muusikkona suhteessa tutkimuksen teemaan.

Tanja Helminen

Kansan ääni ja kansanomaisuus sisuperinteessä

Sisu on liitetty jo vuosisatojen ajan suomalaisiin ihmisiin ja yhteisöihin sekä suomalaiseen kansaan monenlaisissa yhteyksissä. Sisu-sanalla on ollut 1500-luvulta saakka säilyneestä kirjallisuudesta lähtien kielteisiä, neutraaleja ja myönteisiä merkityksiä, joskin sanan kielteiset merkitykset olivat vallalla vielä pitkään 1800-luvulla. Myös sisua käsitteenä on pidetty sekä kielteisenä että myönteisenä ja sitäkin on käytetty luonnehtimaan monenlaisia, jopa aivan vastakkaisia yksilöiden, yhteisöjen ja kansan ominaisuuksia.

Sisusta on kehkeytynyt keskeinen osa suomalaisten perinteitä, arvoja, uskomuksia, tapoja, kulttuuria, suomalaiseksi oletettua kansanluonnetta samoin kuin monipuolista, eri aloilla käytyä keskustelua suomalaisuudesta. Kun puhutaan sisusta, puhutaan edelleen myös siitä, millaista sisu on perinteisesti ollut ja millainen vaikutus sisuperinteellä on ollut tämän päivän sisun ilmentymiin. Kansanperinteessä ja kansanomaisissa kuvauksissa suomalaisista sisu on suomalaisena pidetyn mielenlaadun tai mentaliteetin monitahoinen luonnehtija ja eri yhteisöjen tai miesten ja naisten eroja selittävä sekä yhteisöjä ja sukupuolia yhdistävä tekijä.

Käsittelen esitelmässäni sitä, kuinka suomalaisten sisuna pitämät asiat välittyvät sellaisessa kansan äänessä tai kansanomaisuudessa, joka ilmenee muun muassa naisten ja miesten kuvauksissa esimerkiksi vanhoissa kertomuksissa, tarinoissa ja sananlaskuissa. Hyödynnän aineistoa, jota käsittelen artikkeleissani ja väitöskirjassani *Pää- ja sivurooleissa sisu – sisu ja sisudiskurssi Suomen kirjallisuudessa ja suomalaisuutta koskevassa keskustelussa*. Havainnollistan esitelmässäni tapoja, joilla on sisun avulla tuotettu kansanomaista sisukasta suomalaisuutta ja samalla kyseenalaistettu ”koko kansan” sisua, vaikka myös stereotyyppiset, kaikenlaisia eroja ja ristiriitaisuuksia pois sulkevat käsitykset sisukkaasta suomalaisesta ovat nekin pitäneet sitkeästi pintansa.

Emmi Kuittinen

Kansanmuusikon katse ja taiteellinen työskentely arkistoaineistojen parissa

Taideyliopiston Sibelius-Akatemia

Esitelmässäni tarkastelen arkistojen kansallisen katseen (ks. Kettunen 2008; Valo 2022) vaikutusta työskentelyyni, sekä omaa katsettani kansanmusiikin arkistoihin. Olen karjalaiseen ja inkeriläiseen perinteeseen perehtynyt kansanlaulaja, ja teen taiteellista väitöskirjatutkimusta lauletusta surusta kansanperinteessä. Kansanperinteen tallennustyöhön ja siihen, miten kansa ja kansanmusiikki määritellään, on liittynyt vahvasti suomalaisuusaate. Keruutyötä ohjasi kansallinen katse, jonka juuret ovat 1800-luvun nationalismissa ja kansakunta-ajattelussa. Tämä on vaikuttanut ja vaikuttaa paitsi tutkijoiden ja kerääjien työhön, myös esimerkiksi siihen, millaisia aineistoja on

tallennettu ja millaisia keruuprojekteja on rahoitettu. (Valo 2022, 19.) Olen kiinnostunut, miten arkistojen niin sanottu kansallinen katse vaikuttaa minuun taiteilijana ja millainen on minun katseeni, millaista katsetta vahvistan taiteilijana. Analysoin esitelmässäni myös, miten oma katseeni on muuttunut karjalaisuuteen ja kulttuuriseen omimiseen liittyvien keskustelujen myötä. Kansallisen katseen vaikutuksesta karjalaiset ja inkeriläiset nähtiin osana suomalaisuutta, ei omina itsenäisinä kulttuureinaan. Olen mukana Koneen Säätiön rahoittamassa *Kiistanalainen kansanperinne: yhteisöjen osallistaminen tulevaisuuden arkistotyössä* -hankkeessa (2026–2028), joten esitelmäni liittyy vahvasti myös tutkimushankkeemme pohdintoihin taiteilijan asemasta arkistoissa.

Työstän parhaillaan taiteellisen tohtorintutkimukseni ensimmäistä taiteellista osiota, *Seuramatka suruun* -nimisiä iltamia. Iltamien taiteellisen prosessin aineistona ovat Suomlaisen Kirjallisuuden Seuran äänitearkistoon sekä sähköiseen *Suomen Kansan Vanhat Runot* (SKVR) -kokoelmaan huolilauluiksi luokitellut kappaleet ja tekstit. Tästä aineistosta olen valinnut iltamien ohjelmiston. Lisäksi materiaalinani iltamissa on karjalaisia ja inkeriläisiä itkuvirsiä, sillä olen aiemmin taiteessani perehtynyt itkuvirsiperinteeseen. Reflektoin esitelmässä myös tätä työskentelyprosessia suhteessa kansalliseen katseeseen.

Lähteet:
Kettunen, Pauli 2008. *Globalisaatio ja kansallinen me: kansallisen katseen historiallinen kritiikki*. Tampere: Vastapaino.
Valo, Outi 2022. *Kansanmusiikin keruu ja kansallinen katse: Erkki Ala-Könnin tallennustyö toisen tasavallan Suomessa vuosina 1941–1974*. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2318-9

Arvot ja aatteet medioiden murroksissa

Asta Sutinen

Huviposti suullis-kirjallisena ilmiönä ja materiaalisesti fragmentaarisena lähteenä

Helsingin yliopisto

Huviposti oli viime vuosisadan vaihteen kansalaisjärjestöjen iltamissa suullis-kirjallinen ohjelmanumero, josta on jäänyt lähdemateriaalia lukuisina aikalaisteksteinä sanoma- ja aikakauslehdissä sekä alkuperäisinä kirjeinä fragmentaarisissa arkistokokoelmissa. Huvipostin materiaalisesti hauras ja kertakäyttöinen olemus on jättänyt ilmiön pitkään tutkimuksen marginaaliin, ja ilmiön monimuotoisuuden kartoittaminen on sekä haastavaa että kiinnostavaa juuri lähteiden hajanaisuuden vuoksi. Tarkastelen esitelmässäni huvipostin monimuotoisuutta materiaalisena, kirjeen tai postikortin muodossa olevana, käyttäjilleen affektiivisena objektina, joka aiheuttamansa pahennuksen vuoksi sai palstatilaa sanomalehdissä. Pohdin huvipostin merkityksiä ja

käyttötapoja aikalaisille sekä ilmiön tutkimisen haasteita nykyhetkessä elävälle tutkijalle.

Huvipostin tarkoitus oli houkutella yhdistysten naimaikäistä väkeä lemmenviestintään ja samalla harjaantua kirjoitustaidossa, mutta väärinkäytösten vuoksi sitä myös vastustettiin. Tulkintani mukaan huvipostissa yhdistyivät monin tavoin sekä kansanomainen kulttuuri rekilauluineen ja arkkiveisuineen että sivistyneistön muistovärssy- ja kirjeenvaihtoperinne. Se teki huvipostista omintakeisen mutta samalla kulttuurisille konflikteille alttiin ilmaisumuodon, jonka kentällä neuvoteltiin yhteisöjen ja tunneilmaisun rajoista.

Hanna-Kaisa Lassila

Julkinen nolaaminen sosiaalisessa mediassa vernakulaarina kurittamisena

Turun yliopisto

Julkinen nolaaminen on tunnettu instituutioiden ja auktoriteettien langettamana häpeärangaistuksena. Sosiaalinen media on kuitenkin mahdollistanut tämän kurituskeinon myös niin sanotusti tavallisille ihmisille, ja tätä vernakulaarin kurittamisen mahdollisuutta käytetään sosiaalisen median arjessa innokkaasti. Julkinen nolaaminen sosiaalisessa mediassa herättää ajatuksena usein mielikuvia spektaakkelinomaisiksikin kasvavista, joskus cancel-kulttuuriksikin kutsutuista tilanteista, missä nolattava henkilö tai taho vaikuttaa päätyvän koko internetin yhteisen kurituksen kohteeksi.

Vernakulaarina käytäntönä julkinen nolaaminen sosiaalisessa mediassa on kuitenkin tätä huomattavasti monimuotoisempaa, eikä suinkaan aina kovaäänistä tai tuntuvaa häpeärangaistusta tavoittelevaa. Julkinen nolaaminen voi sosiaalisen median sisältötulvan seassa olla arkisuudessaan huomaamatonta. Se voi olla hienovarasta ja monesti anonyymiakin. Toisaalla se voi olla harmittomaksi hyvänmielen viihteeksi muotoiltua ja toisaalla kiusaamista. Nolaaminen voi kohdistua yksilöihin tai se voi olla kollektiivista. Sosiaalinen media on pullollaan tilejä tai sivuja, missä kerätään yhteen noloa sisältöä tietyn teeman ympäriltä yksittäisiin henkilöihin kohdistuvan nolaamisen sijaan, ja tilejä, jotka on omistettu vain yhden henkilön julkiseen kurittamiseen. Näillä tileillä voi olla satoja ja tuhansia julkaisuja, ja joillakin jopa miljoonia seuraajia. Riippumatta julkiseen nolaamiseen tähtäävien julkaisujen mittakaavojen eroista, julkinen nolaaminen sosiaalisessa mediassa vernakulaarin kurittamisen keinona on tapa ylläpitää tai rikkoa yhteiskunnallisia ja kulttuurisia normejamme.

Esityksessäni tarkastelen julkista nolaamista sosiaalisessa mediassa aihetta käsittelevän folkloristiikan väitöskirjatutkimukseni kautta. Kysyn, mitä julkinen nolaaminen sosiaalisessa mediassa vernakulaarina kurittamisena ylipäätään on, ja mitä merkityksiä tällä kurituskeinolla sosiaalisen median arjessa on?

Heikki Kokko

Translocalis-tietokanta: 1800-luvun lehdistön paikalliskirjeiden digitaalinen heritagisaatio

Tampereen yliopisto

1800-luvun suomenkielisessä lehdistössä julkaistiin kymmeniä tuhansia lukijakirjeitä, joista rakentui jo 1850-luvulta alkaen omaleimainen paikalliskirjekulttuuri. Eri puolilta maata lähetetyissä kirjeissä vertailtiin paikkakuntien olosuhteita julkisella areenalla. Paikallisesta tuli näin uudella tavalla ylipaikallista. Ilmiön keskeinen piirre oli mahdollisuus kirjoittaa anonyymisti nimimerkin suojasta, mikä madalsi säätyyhteiskunnan raja-aitoja ja avasi julkisen tilan kaikille kirjoitustaitoisille säätyasemasta riippumatta. Tuhansien sanomalehtilukijoiden ja -kirjoittajien suorittama julkinen vertaisarviointi puolestaan varmisti kirjeiden välittämän tiedon todenmukaisuuden.

Vaikka kyseessä on poikkeuksellisen laaja varhaisen kansalaistoiminnan ja aikalaiskokemusten arkisto, aineisto säilyi pitkään tutkimuksen katveessa hajallaan sanomalehtiniteissä ja mikrofilmeillä. Kansalliskirjaston digitalisaatiotyön myötä aineisto voitiin kerätä yhteen, ja vuonna 2023 julkaistu Translocalis-tietokanta kokoaa kaikki vuoteen 1885 asti ilmestyneet suomenkieliset paikalliskirjeet (72 000 tekstiä). Vasta tietokannan ja sen kokoaman massiivisen aineiston avulla ilmiön todellinen laajuus on voitu hahmottaa ja käsitteellistää.

Tässä esitelmässä tarkastellaan Translocalis-tietokantaa ja sen sisältämiä kirjeitä digitaalisena kulttuuriperintönä heritagisaation käsitteen kautta. Heritagisaatio tarkoittaa prosessia, jossa aineistot, ilmiöt tai menneisyyden jäljet muuttuvat kulttuuriperinnöksi valikoinnin, tulkinnan, jäsentämisen ja näkyväksi tekemisen käytäntöjen myötä. Translocalis on itsessään esimerkki heritagisaatiosta: se ei vain säilytä aineistoja, vaan muuntaa hajallaan olleet, marginaaliset ja aiemmin vaikeasti saavutettavat lukijakirjeet näkyväksi ja kulttuurisesti merkitykselliseksi digitaaliseksi kohteeksi. Tietokantarakenteen, metadatan ja analyyttisten kategorioiden avulla järjestelmä luo uusia saavutettavuuden muotoja, jotka muokkaavat aineiston historiallista merkitystä. Tietokannan kautta aiemmin sivuun jääneet kokemukselliset maailmat, paikalliset tiedonmuodot ja kansanomaiset viestinnän tavat tuodaan osaksi laajempaa digitaalista historiakulttuuria.

Elina Vaahensalo & Lilli Sihvonen

R.I.P Larry the Bird – Tarkastelussa verkkokulttuurien kuolema ja perintö

Turun yliopisto & Vaasan yliopisto

Sosiaalisen median alustat ovat paitsi teknologisia ympäristöjä myös yhteisöllisen muistin ja digitaalisen kulttuuriperinnön rakentumisen paikkoja (Sihvonen & Vaahensalo 2026; Vaahensalo & Sihvonen 2024). Verkkokulttuurisen perinnön arvottaminen ja kipukohdat heijastuvat erityisesti isojen teknologisten murrosten yhteydessä. Tässä esitelmässä kohdistamme katseemme yhdysvaltalaiseen sosiaalisen median palvelu

Twitteriin, joka sittemmin muuttui kesällä 2023 X:ksi alustan uuden omistajan, miljardööri Elon Muskin uudistaessa sen imagoa ja nimeä.

Muskin ostettua Twitterin alkoi verkossa nopeasti levitä puhe Twitterin kuolemasta. Twitterin tunnettua sinivalkoista lintulogoa, Larry the Birdiä, julkaistiin maahan pudonneena ja kuolleena, sen silmiin ilmestyi ristejä tai lintu kuvattiin hautakivissä – samalla osa käyttäjistä luopui palvelun käytöstä. Alustan käyttötarkoitukset ja kulttuuri muuttuivat merkittävästi; sittemmin X on liitetty vihapuheen voimistumiseen ja disinformaatioon (Marzouk 2025).

Kuolemapuhe on yleistä hiipuvien verkkokulttuurien yhteydessä, kun käyttäjät siirtyvät alustalta toiselle. Verkkokulttuurin kuolema merkitsee yleensä vaihetta, jossa alusta tai yhteisö esimerkiksi suljetaan ja sen sisällöntuotanto pysähtyy. Twitter ei operationaalisessa mielessä kuollut, vaan sen tekninen käytettävyys pysyi muutoksesta huolimatta ennallaan. Silti alustaan kytkeytyvän kulttuurin nähtiin kuolevan. Tarkastelemme esitelmässämme sitä, miten Twitterin muutos X:ksi ei ollut vain tekninen muutos, vaan myös perinteenmuodostuksen hetki, jossa käyttäjät alkoivat aktiivisesti määritellä, mitä “aito Twitter” oli ja mitä koettiin menetetyksi.

Haluamme herättää keskustelua siitä, mitä digitaalisten alustojen kuolemapuhe paljastaa verkossa digitaalisesti rakentuvasta kulttuuriperinnöstä sekä siihen liittyvästä arvottamisesta. Tutkimus on tärkeää etenkin siksi, että useimmiten viraalit, suositut ja laajalle levinneet ilmiöt koetaan säilyttämisen arvoisina. Vaikka Twitter näyttäytyy tällaisena verkkokulttuurina, voi brändimuutos johtaa sen sivuuttamiseen ja lopulta muistin ulkopuolelle jättämiseen.

Lähteet

Marzouk, A. (2025). Death of Twitter and the rise of X: The birth of the digital authoritarian context. *Dialogues on Digital Society*, 1(3), 338-342.
Sihvonen, L., & Vaahensalo, E. (2026). “Digital afterlives: Tracing the resurrection process of dead online cultures.” *Nordic Journal of Media Studies* 8(1). https://doi.org/10.2478/njms-2026-0007
Vaahensalo, E., & Sihvonen, L. (2024). Viraalista marginaaliin: Vinen ja IRC-Gallerian jäljet ja kulttuurinen jatkuvuus alustojen hiipumisen ja kuoleman jälkeen. *Media & Viestintä*, 47(4), 1–27. https://doi.org/10.23983/mv.146473

Sessiot 5

Esoteria perinteenä

Boris Brander

Kuudes ja seitsemäs Mooseksen kirja suomalaisessa uskomusperinteessä

Turun yliopisto

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Perinteen ja nykykulttuurin kokoelmasta löytyy koko joukko Musta Raamattu -nimiseen loitsukirjaan liittyviä uskomusperinteen muistiinpanoja. Muistiinpanoja läpi käydessä tulee nopeasti ilmi, että kotimaisessa uskomusperinteessä niin myyttinen Musta Raamattu, tietäjien harjoittama vernakulaari mustakirja-perinne, kuin aktuaalisena painettuna kirjana kansan keskuudessa liikkunut ”Kuudes ja seitsemäs Mooseksen” kirjat ovat sekoittuneet toisiinsa. Esitelmäni pyrkii selventää mitkä Kansanrunousarkiston uskomusperinteen muistiinpanoista kytkeytyvät kaupallisesti painettuun Mustaan Raamattuun eli ”Kuudenteen ja seitsemänteen Mooseksen kirjaan”. Huomio kiinnittyy erityisesti ”Kuudennen ja seitsemännen Mooseksen kirjan” uniikkiin työväenluokkaiseen historiaan Suomessa. Esitelmä osoittaa kuinka loitsukirjan pitkäaikaisen kustantajan, tamperelaisen työväenliikkeen aktiivin Matti Vuolukan pyörittämän kustantamon, sosialistisen maine vaikutti Mustan Raamatun vastaanottoon suomalaisen työväenluokan keskuudessa.

Hanne Metsähinen

Autoetnografia shamanismin tutkimuksessa

Turun yliopisto

Shamanismi ja shamanistinen parantaminen ovat kasvattaneet suosiotaan Suomessa viime vuosikymmenten aikana. Shamanismi on ikivanha henkinen perinne. Sitä on harjoitettu eri muodoissaan eri ajoissa ja paikoissa, niin alkuperäiskansojen keskuudessa kuin moderneissa yhteiskunnissa. Nykyaikana shamanismi on nähty animistiseen maailmankuvaan perustuvana menetelmänä olla yhteydessä henkimaailmaan. Shamanismissa yhteys luodaan esimerkiksi rummuttamalla, tanssimalla tai laulamalla. Sitä käytetään muun muassa yhteydenpitoon, tiedon hakuun ja parantamiseen henkimaailman välityksellä. Valtaosa shamanismin harjoittajista näkee nykyaikaisen shamanismin olevan jatkumoa vanhoille perinteille.

Nykyshamanismi voidaan laskea myös osaksi laajaa uushenkisyyden kenttää, jonka juuret ovat 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alussa muotoutuneissa esoteerisissa liikkeissä sekä 1900-luvun lopun new age -henkisyydessä. Esoteria liitetään usein liikkeisiin, joissa keskeisenä on vain sisäpiiriläisille avautuva salainen tieto. Se voidaan määritellä myös laveammin puheena tai teksteinä korkeammasta viisaudesta tai henkisestä tiedosta ja keinoista sen saavuttamiseen. Myös shamanistinen tieto on

luonteeltaan esoteerista, sillä se vaatii usein shamanististen menetelmien osaamista ja asiaan paneutumista.

Kirjoitan etnografiaa ja autoetnografiaa yhdistelevää väitöskirjaa shamanistisesta parantamisesta nykyajan Suomessa parantamisen asiakkaiden ja shamanismilla hyvinvointiaan ylläpitävien henkilöiden näkökulmasta. Autoetnografiassa tutkijan omat kokemukset tutkimuksen aiheesta ovat osa tutkimusaineistoa. Tämä menetelmä on erityisen hyödyllinen shamanismin tutkimuksessa, sillä ulkopuolinen tutkija ei voi havaita shamanistisissa kokemuksessa olennaista aineetonta ulottuvuutta. Tämä aineeton ulottuvuus on myös henkisen tiedon lähde. Tämän lisäksi autoetnografia mahdollistaa kokemuksellisen ja hiljaisen tiedon sanallistamisen ja sensitiivisten aiheiden tutkimisen. Autoetnografiaa käytettäessä on kuitenkin noudatettava tiettyjä periaatteita, kuten tutkijan aseman paikantamista, vahvaa refleksiivisyyttä ja kokemusten kirjoittamista mahdollisimman pian niiden jälkeen, jotta tutkimus olisi luotettavaa. Autoetnografiaa voi tehdä myös yhdessä tai sen voi yhdistää muihin menetelmiin. Esityksessäni käsittelen shamanistista parantamista nykyajan Suomessa ja autoetnografisen menetelmän käyttöä tutkimuksessa.

Mila Santala

Esoteerista hoivaa kirjeissä: Auktoriteetin ja tiedon neuvottelu Elsa Heporaudan ja Anna-Maria Tallgrenin kirjeenvaihdossa

Turun yliopisto

Paperini käsittelee kirjailijan ja kulttuurivaikuttajan Elsa Heporaudan (1883–1960) kirjeenvaihdossa rakentuvaa esoteerista hoivaa ja siihen kytkeytyviä auktoriteettisuhteita. Heporauta oli henkinen etsijä, joka ei sitoutunut yksittäiseen esoteeriseen liikkeeseen, mutta ammensi vaikutteita muun muassa teosofiasta, spiritualismista ja ruusuristiläisyydestä. Hänen henkisyydessään oli myös vahvoja kristillisiä piirteitä. Hän koki saaneensa Jumalalta henkiparantamisen lahjan ja harjoitti parantamista etenkin lähipiirissään.

Heporaudan sosiaalinen verkosto oli laaja, ja hän kävi aktiivista kirjeenvaihtoa. Tarkastelen hänen ja kriitikko-suomentaja Anna-Maria Tallgrenin (1886–1949) välistä kirjeenvaihtoa, joka painottuu 1920–1940-lukujen välille ja jossa keskeiseksi teemaksi nousee Tallgrenin unettomuus. Aineiston ytimessä ovat kirjeet, joissa neuvotellaan ystävyyden läheisyydestä ja erilaisten auktoriteettiasemien rajoista. Heporauta pyrkii vaikuttamaan Tallgrenin hoitopolkuun henkisiin kokemuksiinsa nojaten, kun taas Tallgren sekä vastaanottaa hoivaa että asettaa sille rajoja.

Lähestyn kirjeitä diskursiivisesti tarkastellen, miten roolit rakentuvat sanavalinnoin, puhutteluin ja kertomisen tavoin. Kirjeenvaihto näyttäytyy tilana, jossa neuvotellaan hoivan, tiedon ja auktoriteetin oikeutuksesta. Lisäksi tarkastelen kirjeenvaihtoa näkökulmasta, jossa esoteria hahmottuu perinteenä: prosessina, jossa henkistä tietoa välitetään, tulkitaan ja rajataan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tarkastelen, miten hoivaan liittyviä selityksiä, ohjeita ja kokemuskertomuksia koetellaan kirjeissä sekä miten niiden pätevyyttä perustellaan eri tietolähteisiin nojaten. Kysyn, miten hoivaa ja

henkistä tietoa oikeutetaan ja rajataan kirjeissä sekä miten osapuolet neuvottelevat auktoriteettiasemiaan kielellisin keinoin. Tällainen aineisto tarjoaa näkymän siihen, miten esoteeriset selitysmallit saavat käyttöarvonsa arjen tilanteissa, esimerkiksi sairauden ja hoivavalintojen yhteydessä, ja miten niiden merkityksistä neuvotellaan ihmisten välisessä kommunikaatiossa.

Sofia Silvén

"Romanttinen satanismi kansanperinteessä: Lusifer valon ja tiedon symbolina"

Turun yliopisto

Esitelmäni tarkastelee väitöskirjatutkimukseeni liittyvää Lusifer-hahmon vastakerronnallista perinnettä, jossa hahmo esitetään paholaisen sijaan väärinymmärrettynä valontuojana. Kirjallisuudentutkimuksessa tätä monisatavuotista traditiota on kuvattu käsitteellä “romanttinen satanismi”, ja sen ilmentymiä on tunnistettu muun muassa varhaismodernin ajan uskonnollisissa murroksissa, valistuksen ja Ranskan vallankumouksen konteksteissa sekä myöhemmin naisasia- ja työväenliikkeissä. Perinteeseen liittyy usein yhteiskunnallisen protestin ja normikritiikin ulottuvuuksia.

Esityksessäni tarkastelen, miten tämä vastakerronnallinen Lusifer-kuvaus ilmenee suomalaisessa kansanomaisessa perinteessä. Aineistoni ulottuu synnytysloitsuista ja uskomuksista Lucian päivän vietosta modernimman ajan ilmiöihin. Esimerkiksi 1800-luvun lopulla Lusifer-nimeä hyödynnettiin tulitikkujen ja joululehtien markkinoinnissa, ja nimi esiintyy myös keskusteluissa sähkövalon käyttöönotosta, jossa uusi teknologia saatettiin kehystää sekä demonisena että valoa tuovana myyttisenä voimana. Tällaiset esimerkit osoittavat, miten hahmo kytkeytyy modernisaatiokokemuksiin.

Erityisenä fokuksena on kerronnan variaatio, jossa Lusifer hahmotetaan valon, tiedon tai edistyksen tuojana. Esitelmä avaa uusia näkökulmia siihen, miten yhteiskunnalliset murrokset heijastuvat kietoutuvat yhteen erilaisten uskomusperinteiden kanssa heijastuen erilaisiin kerronnallisiin genreihin. Lisäksi se osoittaa, miten demonisiin hahmoihin liittyvä perinne toimii välineenä vaihtoehtoisten maailmankuvien ja yhteiskunnallisten kannanottojen jäsentämisessä myös kansanomaisessa kontekstissa.

Moniääninen tieto ja muisti suomalaisuuden rakentamisessa

Sanna Kähkönen

Kansatieteellinen kenttätyö jatkosodan aikana – tiedonhistoriallinen näkökulma

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura & Helsingin yliopisto

Esitelmässäni käsittelen suomalaisten naiskansatieteilijöiden työtä jatkosodan aikana. Museoviraston, SKS:n ja Kotuksen arkistoista löytyy kansatieteilijöiden kenttätyöraportteja, kertomuksia, päiväkirjoja, kirjeitä ja muita tekstejä. Näihin kansatieteilijät merkitsivät muistiin – kuka laveammin, kuka niukemmin – paitsi ajankohtia, paikkakuntia ja tutkimusten yksityiskohtia, myös kokemuksiaan, tunteitaan ja kohtaamisiaan paikallisten asukkaiden ja muiden alueen toimijoiden kanssa.

Jatkosodan (1941–1944) alussa Suomi valloitti laajoja alueita Neuvostoliiton puolelta itärajaa, mikä avasi suomalaistutkijoille eri aloilta pitkästä aikaa mahdollisuuden tehdä tutkimusta niin sanotussa Itä-Karjalassa. Mahdollisuudesta oltiin innostuneista paitsi tutkijoiden, myös poliittisten piirien keskuudessa. Tutkimustoimintaa organisoineen Valtion Tieteellisen Itä-Karjalan Toimikunnan toimintaa on käsitelty aiemmassa tutkimuksessa. Myös kansatieteen rooli Itä-Karjalan Suomeen kuulumisen vahvistamisessa on todettu. (esim. Pimiä 2009, Laine 1993.) Poliittinen, ylhäältä annettu agenda kansatieteelliselle tutkimukselle tunnetaan, mutta vähemmän tiedetään siitä, mikä vaikutti siihen, millaista tutkimus oli käytännössä, millaista etnologista tietoa tuotettiin ja miten kansatieteilijät työhönsä suhtautuivat.

Lähestyn arkistoaineistoja tiedonhistorian käsitteiden avulla, mikä tarjoaa uudenlaisen näkökulman etnologisen tiedon tuottamiseen ja käyttöön sekä kenttätyön arkeen. Tiedonhistoriassa yksi tapa lähestyä tietoa on jakaa se episteemiseen, tiedolliseen tietoon, taitoon tai kykyyn tehdä sekä käytännölliseen tietoon, kykyyn toimia. Tiedon muotojen tarkastelun avulla voi päästä kiinni esimerkiksi siihen, miten kansatieteilijät kentällä valitsivat ja jättivät valitsematta tutkimuskohteita, tai miten käytännöllinen tieto, kuten verkostoitumisen ja yhteistyön taidot, tilannetaju ja empatia vaikuttivat tutkimuksen tekoon. Ne myös paljastavat työhön vaikuttaneita valtasuhteita sekä tutkijoiden ja heidän taustayhteisöjensä kesken, että tutkijoiden ja tutkittavien välillä. Sota-ajan poikkeukselliset olot mahdollistavat tieteellisen tiedon muodostukseen liittyvien tiedon muotojen tarkastelun tavalla, joka voi hyödyttää tutkijoita omassa työssään myös nykyajassa.

Karina Lukin

Porrastuvat ja paljastuvat ajallisuudet Länsi-Siperian matkakirjallisuudessa

Helsingin yliopisto

Käsittelen esitelmässäni suomalaisen matkakirjallisuuden moninaisia ajallisuuksia ja niiden suhdetta suomalaisuuden kuvaan. 1800- ja 1900-luvun vaihteessa lukuisat suomalaiset tutkijat tekivät kenttätyömatkoja Venäjällä, jossa he keräsivät pääsoin kielitieteellistä, mutta aineellisen ja aineettoman perinteen aineistoja. Suurin osa tutkijoista keskittyi alueille, jossa puhuttiin karjalaa, mutta matkoja tehtiin runsaasti myös idemmäs. Tutkijat kirjoittivat matkoistaan raportteja ja matkakertomuksia, joista suuri osa julkaistiin omana aikanaan. Erityisesti pidemmissä matkakertomuksissa kuvattiin varsinaisen tutkimusaineiston keruun lisäksi kenttätöiden yhteiskunnallisia ja yhteisöllisiä olosuhteita ja tutkijoiden asenteita niihin ja matkojen aikana tavattuihin ihmisiin.

Esitelmässäni tarkastelen Länsi-Siperiaan hantien, mansien, nenetsien ja selkuppien pariin suuntautuneiden matkojen pohjalta kirjoitettuja matkakertomuksia. Niitä on aiemmin tulkittu nationalistisissa kehyksissä, jolloin on korostettu tutkijoiden ja suomalaisen fennougristisen paradigman kansallisia lähtökohtia. Esitelmäni lähtökohtana on tarkastella sitä, miten nationalismi kietoutuu matkakertomuksissa kolonialismiin. Keskityn avaamaan tätä ajallisuuksien näkökulmasta. Analyysini pohjautuu ajatukseen erilaisten ajallisuuksien moninaisuudesta ja samanaikaisuudesta ja niiden porrastumisesta matkakertomuksissa. Käsittelen matkakertomuksia yhtäältä teksteinä, joiden määräävä moderni ajallisuus korostaa suomalaisen kansakunnan edistystä ja muutosta ja siperialaisen alkuperäisväestön vääjäämätöntä jälkeenjääneisyyttä. Toisaalta tuon esiin, millaisia vaihtoehtoisia ajallisuuksia matkakertomukset paljastavat.

Ulla Savolainen

Jatkosodan aikana tuotetun Inkeri-aineiston muistitarjoumat

Helsingin yliopisto

Esitelmässäni tarkastelen jatkosodan aikana syntynyttä vuonna 1944 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoon siirrettyä ja “unohdettua” elämäkertojen, kyselyjen ja kirjeiden kokoelmaa, niin sanottua Inkeri-aineistoa. Toisen maailmansodan aikana yhteensä 63 000 inkeriläistä siirrettiin Saksan miehittämältä Inkerinmaalta Suomeen. Inkeri-aineisto sisältää Suomeen siirrettyjen inkeriläisten vastaanottokeskuksissa laadittuja kyselyvastauksia, elämäkertoja ja muistelmia, joissa käsitellään elämää ennen ja jälkeen Venäjän vallankumouksen, stalinistisia vainoja, Saksan miehitysaikaa ja siirtoa Suomeen. Lisäksi aineisto sisältää 1930-luvulla Siperiasta, Keski-Aasiasta ja Kuolan niemimaalta Inkeriin lähetettyjä kirjeitä sekä muistokirjoituksia 1930-luvulla karkotuksessa menehtyneistä henkilöistä. Vaikka aineiston syntyhistoria ei ole varmuudella tiedossa, sen arvellaan muodostuneen sota-aikana valtion tiedostuslaitoksen palveluksessa toimineiden tutkijoiden toimesta. Se on ilmeisesti

erotettu laajemmasta Martti Haavion arkistosta (Korte 2018). Sodan jälkeen kokoelma “unohdettiin” arkistoon arkaluonteisena ja mahdollisesti vaarallisena aineistona.

Esitelmässäni lähestyn Inkeri-aineistoa eräänlaisena tulkinnanvaraisena muistomerkkinä, monitulkintaisena menneisyyden jälkien koosteena, johon kytkeytyy moninaisia historiallisia, poliittisia ja eettisiä jännitteitä. Kiinnitän huomiota aineiston sisältämiin näkökulmiin ja ääniin, sen tuottamiseen ja säilyttämiseen osallistuneisiin toimijoihin sekä aineiston merkityspotentiaaleihin ja funktioihin eri aikoina. Toisin sanoen, tarkastelen tämän fragmentaarisen ja muuntuvan kokoelman muistitarjoumia eli sitä, minkälaista muistamista se mahdollistaa tilanteisesti. Sen lisäksi, että esitelmäni tuottaa tietoa tästä erityisestä Inkeri-aineistosta, esitelmäni tarkastelee vähemmistöjen paikkaa kansakunnan tuottamisen, ylläpitämisen ja hyödyntämisen prosesseissa. Tämän lisäksi esitelmäni pureutuu kriittisesti arkistoitujen elämäkerta- ja muistitietokokoelmien uudelleenkäytön epistemologisiin, metodologisiin ja eettisiin kysymyksiin.

Meeri Siukonen

Stalinin vainojen muistojen kerronta ja kulttuurinen muisti 2000-luvun Suomessa

Helsingin yliopisto

Esitelmässäni tarkastelen Stalinin vainojen uhreihin liittyvän yksilöllisen muistelukerronnan ja kulttuurisen muistin välistä suhdetta 2000-luvun Suomessa. Neuvostoliittoon lähteneiden ja Neuvostoliitossa asuneiden suomalaisten vaiheita on tutkittu historiantutkimuksen piirissä jo 1980-luvulta lähtien. 2020-luvulla aihe on kuitenkin herättänyt Suomessa poikkeuksellisen laajaa julkista keskustelua sekä kiinnostusta muun muassa median, tutkijoiden, muistiorganisaatioiden sekä taiteentekijöiden keskuudessa. Tässä viimeaikaisessa aiheen käsittelyssä Stalinin vainojen suomalaisuhrien muistaminen on kehystetty ennen kaikkea sen kansallisen merkittävyyden ja kansallisen tunnustuksen tärkeyden näkökulmasta. Esimerkiksi Kansallisarkisto toteutti valtioneuvoston kanslian rahoituksella laajan viisivuotisen tutkimushankkeen ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS) ryhtyi tallentamaan Stalinin vainojen uhrien jälkeläisten muistitietoa.

Käytän tutkimusaineistona SKS:n Stalinin vainojen muistot -hankkeessa tuotettuja vainojen uhrien jälkeläisten muistitietohaastatteluita sekä 2000-luvulla aiheesta käytyjä mediakeskusteluja sekä aihetta käsittelevää kirjallisuutta. Lähestyn haastatteluissa tuotettua muistelukerrontaa kertomuksen tutkimuksen käsittein välittyneen kokemuksen kerrontana. Kysyn, millä tavalla jälkeläiset kertovat Stalinin vainoissa kärsineistä esivanhemmistaan, joita useimmat kertojat eivät ole koskaan tavanneet. Tarkastelen lisäksi, millä tavalla jälkeläiset asemoivat itseään ja tulevat asemoiduksi Stalinin vainoihin liittyvän perhehistorian välittäjinä suhteessa laajempaan aiheesta käytyyn keskusteluun. Esitän, että aiheen kansallisen merkittävyyden korostus suuntaa yksilöiden muistelukerrontaa, josta kuitenkin nousee esiin myös muita aiheen julkisessa käsittelyssä vähemmälle huomiolle jääneitä näkökulmia. Stalinin vainojen

kulttuurisen muistin ytimessä ovat kuitenkin yhä neuvottelut suomalaisuudesta ja uhri-asemasta.

Sessiot 6

Välittynyt ruumiillisuus ja materiaalisuus

Sanni-Maaria Puustinen

Yhteiselon uudet muodot: Arjen tulkinnat ennallistamisesta ja kulttuurisen luontokäsityksen muutos Pohjois-Karjalassa

Itä-Suomen yliopisto

Tässä väitöskirjatutkimuksessa tarkastelen millä tavoin kulttuuriset luontokäsitykset ovat murroksessa monimuotoisuuden lisäämiseen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen tähtäävien toimien myötä. Arjen elinympäristöihin kohdistuvat ennallistamis- ja monimuotoisuustoimet – kuten nurmialueiden muuttaminen niityiksi tai lahopuun jättäminen näkyviin – haastavat vallitsevia siisteyden, hallinnan ja luonnonhoidon ihanteita. Ne voivat synnyttää affektiivisia reaktioita, jotka heijastavat syvälle juurtuneita arvoja ja tapoja hahmottaa luontoa. Tutkimus selvittää, miten nämä muutokset arkisissa ympäristökokemuksissa, luontokäsityksissä ja eettisissä arvostuksissa voivat tukea ilmastonmuutokseen sopeutumista. Samalla se tuottaa ymmärrystä siitä, millaisia jännitteitä ja mahdollisuuksia liittyy luonnon ”hoitamattomuuden” ja villeyden sallimiseen sekä siihen, kuinka ihmiset osallistuvat näiden kulttuuristen muutosten määrittelyyn. Kestävyysmurros edellyttää uudenlaista ajattelua ja yhteistoimintaa, jotka haastavat totutut toimintatavat.

Etnografisen tutkimuksen aineistona toimii erilaisissa monimuotisuushankkeissa ja metsätalousmaina toimineiden soiden ennallistamiskohteissa tehdyt aistikävelyhaastattelut. Esteettinen kokemus on katsojan ja aistimellisen maailman välillä tapahtuvaa vuorovaikutusta. Vuorovaikutteisuus toimii olemassaolon perusarvona – jo katsominen toimintana osoittaa välittämistä, toisen olemassaolon huomioimista. Maisemista tehtyjen esteettisten arvioiden taustalla vaikuttavat valistusajan ihanteisiin perustuvat hygienia ja moraalikäsitykset, joiden ymmärtäminen on tärkeää, kun kansalaiset arvioivat muutoksia ympäristöissään. Tällaisia ovat esimerkiksi ihanteidenmukaiseen, oikeanlaiseen kotipihaan liitetyt merkitykset asukkaiden kunnollisuudesta ja moraalisesta hyvyydestä. Estetiikka toimii olennaisena välineenä uusien maailmankuvien ja luontokäsitysten muovautumisessa, joissa ihmisen paikka maailmassa syntyy heidän kokemuksensa ja aistiensa kautta. Keskinäinen riippuvuus on olemisen tila, johon hoiva sisältyy elämää ylläpitävänä toimintana. Kestävyyssiirtymän maisemat muotoutuvat ihmisten, muun lajisten toimijoiden ja poliittisen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon vaikutuskentässä. Meneillään oleva ekologinen kriisi on uhka kaikelle olemassaololle, ja tätä kautta hoivan

sisällyttäminen esteettiseen kokemukseen katsojan ja maiseman välillä on olennaista. Nimitän tätä empatian estetiikaksi.

Antti Lindfors

Lääkinnälliset sienet, lajienvälinen sukulaisuus ja vernakulaari tiedontuotanto

Helsingin yliopisto

Lääkinnälliset tai funktionaaliset sienet ovat tyypillisesti kääpäsieniä – muun muassa pakuri- ja lakkakääpä (*reishi*), mutta myös *cordyceps*, *lion's mane* (siiliorakas) – joihin on eri perinteisissä lääketieteellisissä järjestelmissä sekä enenevissä määrin myös nykypäivän biotieteellisessä ja soveltavassa tutkimuksessa liitetty erilaisia terapeuttisia ominaisuuksia, esimerkiksi immunologiseen ja neurologiseen hyvinvointiin liittyen. Tarkastelen esitelmässäni lääkinnällisten sienten medioitunutta kenttää yksilöllistyvän hyvinvoinnin muotona ja vernakulaarin tiedontuotannon alueena, nojautuen ensisijaisesti niitä käsitteleviin mediamateriaaleihin (esim. podcastit, vlogit) sekä suomalaisen Kääpä Biotech -yrityksen kanssa tuotettuun etnografiseen aineistoon. Tämä tiedontuotanto sijoittuu tieteellisen rationaalisuuden ja aistimellisen kokemuksellisuuden risteykseen, jossa farmakologiset, subjektiiviset, ekologiset ja taloudelliset arvot lomittuvat toisiinsa niin arjen kehollisissa käytännöissä kuin kaupallisissa ja medioituneissa esityksissä. Tässä kehyksessä tieteelliset käsitteet, kuten homeostaasi ja adaptogeenisuus, yhdistyvät saumattomasti autenttisen minuuden, holistisen kehotietoisuuden ja teknonaturalistisen ”biohakkeroinnin” teemoihin. Keskeisenä analyyttisena kohteena on “lajienvälisen sukulaisuuden” (*cross-kingdom kinship*) ideologia, jonka kautta ihmisten ja sienten jaettua toimijuutta ja materiaalista kytkeytyneisyyttä tematisoidaan. Näin lääkinnälliset sienet toimivat rajakohteina, joiden avulla neuvotellaan tieteen, kokemuksen ja luonnon välisistä suhteista sekä muotoillaan käsityksiä kehon sopeutuvuudesta, resilienssistä ja ekologisesta kytkeytyneisyydestä myöhäismodernissa hyvinvointikulttuurissa.

Jaana Ahtiainen

”Olette sellaisia saastoja”: Likaisuus ja tautisuus seksi- ja erotiikka-alan muistitiedossa

Helsingin yliopisto

Seksi- ja erotiikka-ala on ajallisesti ja paikallisesti varioiva laaja ja monitahoinen ilmiö, joka heijastaa erilaisten kulttuuristen ja yhteiskunnallisten muutosten vaihteluita. Alaan on vuosikymmenten ja vuosisatojen saatossa liitetty erilaisia rinnakkaisilmiöitä ja mielleyhtymiä, kuten siirtolaisuutta, paheellisuutta, sairauksia, muuttuvia normeja tai sukupuoliin liittyvää kuvastoa. Vaikka alaa koskeva mediakiinnostus ja vapautuneet (seksuaali)asenteet ovat osaltaan lieventäneet alaan kohdistuvaa stigmaa ja ennakkoluuloja, kokevat alalla työskentelevät instituutioiden, asenneilmapiirin ja mediakuvaston nojautuvan ja toistavan värittyneitä kuvia seksi- ja erotiikka-alasta. Likaisuuteen ja tautisuuteen liittyvät käsitykset ovat osa tätä värittynyttä kuvastoa.

Esitelmäni pohjautuu meneillä olevaan Muisteltu seksi- ja erotiikka-ala Suomessa -väitöskirjatutkimukseeni, jossa tutkin seksi- ja erotiikka-alalla Suomessa työskentelevien muistitietoa ja kerrontaa nykypäivän ja lähihistorian konteksteissa. Nojaan tutkimuksessani folkloristien Diane E. Goldsteinin ja Amy Shumanin stigmatisoidun vernakulaarin kategoriaan, jonka pohjalta kiinnitän huomiota siihen, mitä voi kertoa ja mikä puolestaan jää kertomattomissa olevaksi, kun tutkimuskohteena on stigmatisoitu ihmisryhmä tai aihepiiri. Lisäksi yhdistän teoreettisessa viitekehyksessäni seksityötutkimusta ja muistitietotutkimusta.

Tämä folkloristiikasta, muistitietotutkimuksesta ja seksityötutkimuksesta ammentava lähestymistapani mahdollistaa suomalaiseen seksi- ja erotiikka-alaan liittyvän usein kaoottisen, ristiriitaisen sekä vaikeasti jäsenneltävän muistelun ja kerronnan tarkastelun tavalla, jossa huomioidaan alaa koskevan muistitiedon monitahoisuus ja moniäänisyys. Sukellan esitelmässäni väitöskirjani muistitietoaineistossa esiintyviin esimerkkeihin seksi- ja erotiikka-alan sekä alalla työskentelevien likaisuudesta ja tautisuudesta. Samalla havainnollistan, miten likaa ja tauteja käsittelevässä muistitiedossa risteää käsityksiä moraalista, synnistä, puhtaudesta ja pyhyydestä. Taustalla voi lisäksi kuulla kaikuja veneeristen tautien valvonnasta.

Iida Räty

Vernakulaari kerronta ja hoiva

Turun yliopisto

Sairastuminen saa usein aikaan tilanteen, jossa muutosten ja epävarmuuden aiheuttamaa kaaosta pyritään hallitsemaan kertomuksen keinoin. Sairauskertomukset (engl. *illness narrative*) ovat sairastumista, sen aiheuttamaa elämänmuutosta ja sairastumisen jälkeistä elämää kuvaavia kertomuksia. Kokemusten ohella niissä käsitellään sairauden aiheuttamia kehollisia muutoksia, sosiaalista painolastia, sairastamiseen liittyviä normeja, stereotypioita ja hoitotapahtumia. Tarkastelen sairauskertomuksia folkloristina, paikantuen samalla narratiivisen ja kulttuurisen terveystutkimuksen piiriin. Hahmotan sairastuneiden kertomukset osana laajempaa kerronnan traditiota – vaikka kertomuksissa kuvaillaan henkilökohtaisia tapahtumia ja kokemuksia, ovat niistä kertomisen tavat pohjimmiltaan yhteisöllisiä.

Tässä esitelmässä tarkastelen sepelvaltimotautiin sairastuneiden henkilöiden tuottamaa sairauskerrontaa vertaiskerronnan näkökulmasta ja pohdin, millaista hoivaa tällä vertaisuuteen nojaavalla kerronnalla tuotetaan. Miksi sairauskertomuksia kerrotaan ja jaetaan? Mitä ne tekevät sairastuneille, entä kuulijoille? Tutkimukseni aineisto koostuu kirjoituspyynnön kautta saaduista kokemuslähtöistä sairauskertomuksista ja potilasjärjestö Sydänliiton ja terveydenhuollon organisaatioiden tuottamista julkisista potilastarinoista.
Tutkimuksen teoreettismetodologinen tausta rakentuu vernakulaarin hybridisyyden ja hoivan käsitteiden ympärille. Hahmotan aineiston vernakulaarina, hoivaa tuottavana kerrontana, joka hybridisen luonteensa vuoksi muodostuu sekä institutionaalisista, vernakulaareista että kokemusperäisistä sairauden kokemuksen tulkinnoista.

Tunnistamalla tämä kerronnan sisäinen moniäänisyys ja tuottamiskontekstin raamit voidaan tehdä näkyväksi myös sitä, millaiset ovat kerronnan luoman hoivan rajat. Sen, mikä kuuluu hoivan piiriin ja sen, mikä jätetään sen ulkopuolelle – tai toisin, kenelle sairauskerronnan hoiva on suunnattu ja kuka jää siitä ulos.

Uusia arkistoaineistojen tulkintamahdollisuuksia

Venla Sykäri

Runolaulun variaation haasteet ja haltuunotto

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Runolaulu on ollut itämerensuomalaisten kielten piirissä pitkään ja laajasti käytetty suullisen ilmaisun väline. Monilajisen, kieli- ja kulttuurirajat ylittävän pääosin lauletun runokielen toteutumia myös tallennettiin teksteinä eri kielillä, eri tarkoituksiin ja eri aikoina. Aineisto varioi siten paljon tallentamisesta johtuen mutta vielä enemmän käytöstä johtuen: yhtäältä samat ainekset ovat levinneet vuosisatojen aikana käyttäjiensä ja yhteisöjensä mukana, toisaalta ne ovat saaneet uusia muotoja uusissa yhteyksissä ja laulajat ovat tuottaneet jatkuvasti uutta runokielen konventioita ja aineiston kiteytymiä hyödyntäen. Tässä esitelmässä käsittelen tutkimusta, jonka tarkoituksena on löytää ratkaisuja koko SKVR-aineiston säe- ja sisältöyksiköiden ja rakenteiden kuvaamiseen.

Humanistisia ja laskennallisia menelmiä yhdistävissä FILTER/IKAKE/OTSO -hankkeissa keskeisenä tavoitteena on pystyä tunnistamaan runolauluaineiston samankaltaisia sisältöaineksia ja rakenteita yli kieli- ja kulttuurirajojen, tallennushistorian ja runoaineiston sisäisen variaation haasteet ylittäen. Tarkoituksena on yhdenmukaistaa kielellinen variaatio ja saattaa aineisto erilaisin laskennallisin menetelmin sellaiseen muotoon, että runolaulun sisältöyksiköitä ja rakenteita voidaan tutkia kokonaisvaltaisena poeettisena järjestelmänä. Samalla aineisto tarjoaa mahdollisuuden esimerkiksi yksittäisten ainesten liikkeiden ja laulajien poetiikan, resurssien ja verkostojen entistä laajempaan tutkimukseen samoin kuin uuden välineen kielen ja kielihistorian tutkimukseen.

Aineiston kaiken variaation saattaminen laskennallisin menetelmin tunnistettavaksi on kuitenkin haasteellista. Aineiston koosta johtuen se tulee voida käsitellä ensin tekoälyavusteisesti. Eri kielisten ja eri lailla suullisesta ilmaisusta transkriboitujen runotekstien sanojen lemmatisointi on yksi haaste. Esitelmässä havainnollistan toista, folkloristista haastetta eli sitä, miksi sisältöyksiköille on hankala löytää laskentatieteellisten menetelmien ja tekoälyn käytön mahdollistavat määritelmät, jotka tunnistaisivat suullisen komposition erityispiirteet ja runoaineiston monitasoisen variaation.

Anneli Kont

Pelimannitietoja 1900-luvun alun pohjoisvirolaiselta Jumindan niemeltä

Taideyliopiston Sibelius-Akatemia

Pelimanneja on tapana tutkia yksittäisinä henkilöinä, ja harvemmin kiinnitetään huomiota kyläyhteisöjen tai laajemmankin maantieteellisen alueen soittajien keskinäisiin suhteisiin. Itse tutkin väitöshankkeessani nimenomaan yhden pelimannin ohjelmistoa, soittotyyliä ja elämää. Tutkittava henkilö, Eduard Aaman, oli viulupelimanni Pohjois-Viron Kuusalun pitäjän Leesin kylästä. Häntä tallensi vuonna 1913 Armas Otto Väisänen. Kyseisellä retkellä Väisänen taltioi samassa kylässä asustavaa säkkipillisoittajaa, jonka kanssa Aaman tiettävästi soitti yhdessä, sekä vielä kahta muuta säkkipillisoittajaa lähikylistä ja joitakin paimenhuilukappaleita.

Tuolloinen keräystaktiikka keskittyi silmiinpistävimmin henkilöihin. Kontekstikeskustelua – soittamisen oppiminen, soittamisen käytänteet ja merkitykset – käytiin tallennustyön ohessa, jos siihen oli aikaa. Resurssit olivat rajalliset. Myöhemmän, 1920–30-luvun tallennustyön ja muistitietojen mukaan on minulla nyt tiedossa kymmeniä pelimanneja sekä yli 200 nuotinnusta ja soivaa tallennusta. Tämän aineiston nojalla on mielenkiintoista tarkastella, minkälainen oli esimerkkipelimannin ympärille muodostuva verkosto.

Kyseisen alueen rikas kansanperinteen arkistomateriaali antaa erinomaisen kuvaan silloisesta perinteestä, suullisen perinteen lisäksi tallennettiin lauluja, soitinkappaleita ja tansseja. Vaikka tutkin ennen kaikkea pelimanneja ja soittamista, on kaikenlainen taustatietous hyödyksi kokonaisemman kuvaan luomiseen, kuten mitä tanssittiin ja soitettiin, missä pelimannit soittivat. Kaikki tämä on hyödyksi esimerkkipelimannin toiminnan valaisemiseen.

Tiina Jäger

Keitä olivat Ilomantsin saarekeortodoksit? Perinneaineisto historiantutkimuksen korvaamattomana osalähteenä

Itä-Suomen yliopisto

Tarkastelen Suomen historian väitöskirjatutkimuksessani ilomantsilaisen rajaseudun vanhan ortodoksiväestön sulautumista luterilaiseen valtakulttuuriin vuosina 1617–1918. Stolbovan rauhan jälkeen Käkisalmen lääni liitettiin Venäjästä osaksi Ruotsin suurvaltaa, ja Ilomantsiin jäi ortodoksiväestön vähemmistösaarekkeita luterilaisen uudisasutuksen keskelle. Nämä ”saarekeortodoksit” säilyttivät ortodoksikarjalaiseen kulttuuriin liittyneitä tapojaan, perinnettään ja asemansa kyläyhteisöissä 1800-luvun alkupuolelle saakka.

Kysyn tutkimuksessani, keitä saarekeortodoksit olivat ja millaisin keinoin he sopeutuivat muuttuvaan rajaseutuun osana Ruotsin suurvaltaa, kansallista identiteettiään rakentavaa Suomen suuriruhtinaskuntaa ja uskonnosta yhtenäisyyttä etsivää Venäjän

keisarikuntaa. Samalla tarkastelen, miten rajaseudun väestöä liitettiin osaksi kansallisia ja uskonnollisia kuviteltuja yhteisöjä. Aiemmassa tutkimuksessa ortodoksien ja luterilaisten väliset erot on usein esitetty annettuina ja rajaseutu staattisena ympäristönä. Hyödynnän tutkimuksessani *borderscape*-lähestymistapaa, jossa rajaseutu näyttäytyy jatkuvasti neuvoteltuna ja liikkeessä olevana kulttuurisena, poliittisena ja sosiaalisena tilana.

Esitelmässäni tarkastelen erityisesti perinneaineiston käyttöä mikrohistoriallisen tutkimuksen lähteenä. Ilomantsin ja mikrokosmoksenani toimivan Koveron kylän historialliset tarinat, Krister Karjalaisen keräelmät ja perinteenkerääjien kuvaukset avaavat näkymiä yhteisön sisäisiin arvoihin, jännitteisiin ja omakuviin sekä ilomantsilaisia ”kansallisen katseen” läpi arvioivien ulkopuolisten näkökulmiin tavalla, johon historiantutkimuksen perinteiset lähteet eivät yksin kykene.

Perinneaineisto ei tutkimuksessani näyttäydy pelkästään menneisyyttä kuvaavana lähdetyyppinä, vaan aktiivisena rajaseudun identiteettejä, yhteisöllisiä hierarkioita ja uskonnollisia eroja tuottavana ja ylläpitävänä puheena. Samalla aineisto tekee näkyväksi sen, miten paikallisyhteisö itse ymmärsi asemansa suhteessa valtakulttuuriin ja muuttuvaan yhteiskuntaan.

Essi Nuutinen

Didaktisesta tekstistä materiaaliseen käyttöön: *Physiologus*-fragmenttien eriytyvät funktiot Islannissa

University of Iceland & University of Oslo

Icelandic Physiologus -fragmentit (AM 673 a I–II 4to, n. 1190–1210) ovat varhaisia eläinallegorioita sisältäviä kansankielisiä käsikirjoituksia, joissa teksti, kuva ja kristillinen tulkinta muodostavat didaktisen kokonaisuuden. Niiden materiaalinen historia kuitenkin osoittaa, ettei niiden merkitys pysynyt muuttumattomana. Toinen käsikirjoituksista päätyi myöhemmin arkiseen uusiokäyttöön jauhosiiviläksi, jolloin sen alkuperäinen didaktinen ja allegorinen funktio väistyi materiaalisen käytön tieltä, kun taas toinen säilyi osana käsikirjoitusten visuaalista ja tekstuaalista välittymistä ja kopiointia. Molemmat kuitenkin säilyttivät jälkiä visuaalisista järjestelmistä, marginalioista ja oppineesta käytöstä.

Lähestyn fragmentteja materiaalisen filologian, käsikirjoitustutkimuksen ja kulttuuriperinnön näkökulmista kysyen, miten kristillinen didaktinen teksti muuttuu käyttöesineeksi ja mitä niiden eriytyvät jälkielämät paljastavat käsikirjoituksia käyttäneistä, säilyttäneistä ja uudelleentulkineista ihmisistä ja yhteisöistä.

Tarkastelen erityisesti fragmenttien materiaalisia jälkiä, marginaliaa ja visuaalista organisointia sekä sitä, miten ne heijastavat käsikirjoitusten muuttuvia funktioita. Fragmenttien erilaiset materiaalihistoriat ja käyttöjäljet osoittavat tradition rakentuvan uudelleen materiaalisten käyttöympäristöjen, kulumisen, kopioinnin ja uudelleentulkinnan kautta. Samankin käsikirjoitusperinteen sisällä tekstit voivat saada hyvin erilaisia funktioita ja jälkielämiä.

Perinteentutkimuksen päivien puhujat

Amir Abdelamir (FM) Tampereen yliopistosta tutkii väitöskirjaprojektissaan irakilaisen diasporan kulttuuriperintöä.

Jaana Ahtiainen (FM, VTM) on folkloristiikan väitöskirjatutkija Helsingin yliopistossa.

Pertti Anttonen on perinteentutkimuksen emeritusprofessori Itä-Suomen yliopistosta ja parhaillaan kirjoittamassa kirjaa perinteen käsitteestä ja perinteeksi argumentoinnista.

John Björkman (FT) on kansanuskon maantieteeseen, tilallisuuteen ja pyhiin paikkoihin erikoistunut folkloristi, joka toimii tutkijatohtorina Turun Donner-instituutissa.

Boris Brander on väitöskirjatutkija Turun yliopiston uskontotieteen oppiaineesta. Hän käsittelee väitöstutkimuksessaan nk. Tattarisuon noitapiirin harjoittamaa magiaa.

Outi Fingerroos on etnologian professori KUMU:ssa eli Kulttuurit ja yhteisöt muuttuvassa maailmassa -tutkinto-ohjelmassa, jossa yhdistyvät etnologian, antropologian ja kulttuuripolitiikan sisällöt. Tutkimuksessa olen keskittynyt oral history -tyypin muistitietotutkimukseen, siirtolaisuuteen ja evakkouteen, poikkeusaikojen muistamiseen ja yhteiskuntaetnologiaan.

Anne Heimo toimii folkloristiikan professorina Turun yliopistossa. Hän on erikoistunut muistitietotutkimukseen ja kulttuurisen muistin tutkimukseen.

FT **Tanja Helminen** on maailman ainoa sisututkija, joka on tutkinut laajasti suomalaista sisua. Hän on myös kääntäjä ja suomen kielen asiantuntija.

Anne Holappa on väitellyt Turun yliopistossa digitaalisen kulttuurin oppiaineessa keväällä 2023. Nettideittailua käsitelleen väitökseni jälkeen hän on ollut kiinnostunut tekoälyn hyödyntämisestä elämänkumppanin etsinnässä. Tällä hetkellä Holappa toimii vierailevan tutkijan statuksella Turun yliopistossa.

Tuomas Hovi on folkloristiikan dosentti Turun yliopistosta. Hän tutkii tällä hetkellä Halloweenia Suomessa.

Kristiina Ilmonen (MuT) on esiintyvä kansanmuusikko, pedagogi ja kansanmusiikin professori Taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa. Hänen työnsä keskeisiä alueita ovat vapaa improvisaatio, kansanomaiset puhallinsoittimet, taiteidenvälinen yhteistyö, kansanmusiikin pedagogiikka ja taiteellinen tutkimus.

Heikki Immonen toimii tutkijayliopettajana Karelia-ammattikorkeakoulussa.

Tiina Jäger tarkastelee väitöstutkimuksessaan Ilomantsin vanhan ortodoksiväestön aseman, kulttuuristen käytäntöjen ja ryhmäytymisen muutoksia 1617–1918

Mari Keski-Korsu (Taiteen tohtori) on tutkija ja taiteilija, jonka erityisosaamista on kanssatutkimisen menetelmät, pohjautuen ekokulttuuriseen taiteeseen pohjoisen alueilla.

Leila Koivunen on Euroopan ja maailman historian professori Turun yliopistossa. Hänen tutkimuksensa ovat keskittyneet erityisesti Afrikan ja Euroopan välisen liikkuvuuden, vuorovaikutuksen ja tiedonmuodostuksen historiaan 1800-1900-luvuilla.

FT, dosentti **Heikki Kokko** tutkii kokemuksen historiaa ja 1800-luvun lehdistön paikalliskirjekulttuuria kansalaisyhteiskunnan kulttuuriperintönä.

Teresa Komu on kulttuuriantropologi, joka tutkii ihmisen ja maanalaisen maailman välisiä uskonnollisia ulottuvuuksia 1900-luvun kaivostoiminnassa.

Anneli Kont valmistelee väitöskirjaa virolaisen viulupelimannin soittotyylistä ja toimii esittävänä taiteilijana (MeNaiset), musiikin ja viron kielen opettajana.

Kaarina Koski on folkloristiikan ja kansanuskontutkimuksen dosentti ja toimii Turun yliopistossa kulttuurien tutkimuksen yliopisto-opettajana. Kosken tutkimusaiheita ovat olleet mm. kerronta ja genreteoria, uskomusolentoihin, kirkkoon ja kuolemaan liittyvä uskomusperinne sekä vernakulaarit diskurssit internetissä.

Roope Kotiniemi on kansanuskosta ja kertomusperinteestä kiinnostunut arkistotutkija Suomalaisen Kirjallisuuden Seurasta, joka suunnittelee paraikaa jatko-opintoja.

Emmi Kuittinen on kansanmuusikko ja väitöstutkija, jonka taiteellisen väitöstutkimuksen aiheena on suru lauletussa kansanperinteessä.

Emmi Kujanpää (FM, MuM) on väitöskirjatutkija, muusikko ja opettaja. Hän tutkii kansanlaulun suhdetta sukupuolisuuteen, aktivismiin ja poliittisiin toimijuuksiin.

Teo Kurki työskentelee kulttuurintutkimuksen professorina Itä-Suomen yliopistossa vastuualueinaan perinteentutkimus ja kulttuuriantropologia. Hän on viimeaikaisessa tutkimuksessaan keskittynyt rajoihin ja rajaseutuihin, etenkin Karjalaan, kirjallisuuden, trauman ja materiaalisten esineiden näkökulmista. Parhaillaan hän tutkii Suomessa 1940-luvulla vangittujen poliittisten vankien tekstejä trauman ja muistin näkökulmasta. Hän on kiinnostunut myös taidelähtöisistä tutkimusmenetelmistä.

Sanna Kähkönen on etnologian väitöskirjatutkija Helsingin yliopistossa ja työskentelee NARS-huippuyksikön tutkimuskoordinaattorina SKS:ssa.

FM **Dalva Lamminmäki** valmistelee väitöskirjaa suomalaisesta saunakulttuurista ja hyvinvoinnin merkityksistä Itä-Suomen yliopiston perinteentutkimuksen oppiaineessa.

Hanna-Kaisa Lassila on folkloristiikan väitöskirjatutkija Turun yliopistossa.

Kulttuuriperinnön tutkimuksen dos., vanhempi tutkija **Pauliina Latvala-Harvilahti** toimii Turun yliopistossa Kulttuuri työssä -hankkeessa (Koneen Säätiö).

Kirsi Laurén toimii kulttuuriperinnön yliopistonlehtorina Oulun yliopistossa. Hänen erityisalaansa ovat kulttuurinen ympäristötutkimus, perinteen- ja kulttuuriperinnön tutkimus, muistitietotutkimus ja kertomusten tutkimus.

Lotta Leiwo (FM) tutkii väitöskirjassaan säähän liittyviä kokemuksia ja merkityksiä 1900-luvun alun Pohjois-Amerikan suomalaisten naisten lehtikirjoituksissa.

FT **Antti Lindfors** on postdoc-tutkija ja folkloristiikan dosentti Helsingin yliopiston Kulttuurien osastolla. Hänen tutkimusaiheitaan ovat (olleet) stand up -komiikka, biohakkerointi ja itsen optimointi sekä viimeisimpänä pitkittyneet toiminnalliset oireet, joita hän tutkii äänittämällä potilas-lääkärivastaanottoja sekä haastattelemalla terveydenhuollon ammattilaisia ja potilaita.

Karina Lukin toimii folkloristiikan yliopistotutkijana Helsingin yliopistossa ja Humanistisen nationalismitutkimuksen huippuyksikössä.

Hanne Metsähinen on uskontotieteen väitöskirjatutkija Turun yliopistossa.

FT **Aila Mustamo** on alakulttuuritutkimukseen erikoistunut kulttuuriantropologi. Hän on tutkinut black metalia, isänmaallisia lauluja sekä huumeiden käyttöä. Hän on kiinnostunut kulttuurin ja yhteiskunnan hämäristä rajaseuduista sekä yksilön, alakulttuurin ja valtavirtayhteiskunnan välisestä vuorovaikutuksesta.

Heidi Henriikka Mäkelä (FT, MuM, dosentti) toimii Taideyliopistossa kansanmusiikin lehtorina ja tutkijana Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tutkimusosastolla.

Essi Nuutinen on folkloristi ja keskiajan tutkija, joka tutkii käsikirjoituksia, kerrontaperinteitä ja tekstien kulttuurista välittymistä.

Sanni-Maaria Puustinen, perinteentutkija FM ja väitöskirjatutkija Itä-Suomen yliopistosta tutkii kulttuurista luontosuhteen muutosta kestävyysmurroksen kontekstissa.

Anna Rastas, YTT, dosentti (Helsingin ja Tampereen yliopistot) työskentelee sosiaaliantropologian yliopistonlehtorina Tampereen yliopistossa.

Kristel Ruutma on folkloristiikan väitöskirjatutkija Turun yliopistossa, jossa hän tutkii modernin kansanperinteen vaikutusta tunnistamattomien anomaalisten ilmiöiden kulttuurikenttään. Tutkimus keskittyy stigmaan ja siihen, millainen rooli stigmalla on kyseisten ilmiöiden käsittelyssä. Väitöskirjatutkimuksensa lisäksi Ruutma työskentelee projektitutkijana Turun yliopiston historian ja arkeologian yksikössä Ihmisten ja meren eliöyhteisöjen jaettu historia Suomessa, Ruotsissa ja Virossa (IHME) -hankkeessa ja toimii opettajatuutorina Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksen avoimessa yliopisto-

opetuksessa. Ruutma on suorittanut pro gradu -tutkielmansa Tarton yliopistossa. Tutkielman aiheena oli hiljaisen tiedon siirto.

Iida Räty, FM, on folkloristiikan väitöskirjatutkija Turun yliopistosta. Väitöstutkimuksessaan Räty tutkii sepelvaltimotautiin liittyvää kokemuslähtöistä sairauskerrontaa.

Mila Santala on folkloristiikan väitöskirjatutkija Turun yliopistossa. Hän tutkii väitöskirjassaan Elsa Heporaudan (1883–1960) esoteerista henkisyyttä yhdistämällä folkloristiikan, uskontotieteen ja kulttuurihistorian näkökulmia. Santalan akateemisia kiinnostuksenkohteita ovat esoteria, uushenkisyys, pakanuus, magia ja elämäkerrallinen tutkimus. Hän on erityisen kiinnostunut henkilöarkistoista tutkimusaineistoina sekä historiallisten naisten elämää ja toimintaa koskevasta tutkimuksesta. Väitöskirjaprojektissaan hän tuo nämä kiinnostuksenkohteet yhteen tarkastelemalla Elsa Heporaudan elämää, toimintaa ja henkisyyttä monipuolisten arkistoaineistojen kautta.

Ulla Savolainen (FT, dosentti) on folkloristiikan yliopistonlehtori Helsingin yliopistossa. Hän johtaa Humanistisen nationalismitutkimuksen huippuyksikkö NARS:in (2026–2033, Suomen Akatemia) Ylirajainen nationalismi -tutkimusryhmää. Savolainen on muistitiedon, kulttuurisen muistin ja kerronnan tutkimukseen erikoistunut folkloristi, joka on kiinnostunut vähemmistöihin, nationalismiin, muuttoliikkeisiin ja ylirajaisuuteen liittyvistä prosesseista, kokemuksista, ilmaisuista ja muistoista sekä kulttuurisen muistin teoriasta.

Laura Seesmeri dosentti FT Kulttuuriperinnön tutkimuksen yliopistonlehtori Turun yliopisto. Taidelähtöisen etnografian dosentti Jyväskylän yliopisto.

Lilli Sihvonen työskentelee tutkijatohtorina viestintätieteiden tutkimusryhmässä Vaasan yliopistossa. Hän tutkii tällä hetkellä muun muassa slopagandaa sosiaalisen median alustoilla sekä verkkokulttuurien kuolemanjälkeistä elämää media-arkeologisesta viitekehyksestä käsin.

Sofia Silvén on folkloristiikan väitöskirjatutkija Turun Yliopistolla. Hänen väitöstutkimuksensa käsittelee romantisoituja paholaiskertomuksia suomalaisessa kulttuurihistoriassa kerronnallisen toimijuuden ja protestin näkökulmasta. Silvén on erikoistunut esoterian perinteiden kerronnallisesta ulottuvuudesta ja hän on tutkijana kiinnostunut alakulttuurisista ilmiöistä joihin liittyy tai on liittynyt yhteiskunnallista stigmaa.

Meeri Siukonen on folkloristiikan alan väitöskirjatutkija Helsingin yliopistossa. Hänen väitöskirjansa tarkastelee Stalinin vainojen suomalaisuhreihin liittyvää välittyneen kokemuksen kerrontaa muistitietotutkimuksen ja kerronnan tutkimuksen menetelmin.

Asta Sutinen on folkloristiikan väitöskirjatutkija Helsingin yliopistosta.

FT **Venla Sykäri** on suullisen runon tutkimukseen erikoistunut folkloristiikan dosentti (HY), joka työskentelee tällä hetkellä SKS:n tutkimusosastolla monitieteisessä OTSO-hankkeessa.on Lönnrotin tekstualisointityöhön, suullis-kirjallisiin aineistoihin, arkistoaineiston valtasuhteisiin, tunteisiin ja feministisiin kysymyksiin sekä folkloristiikan tutkimushistoriaan erikoistunut folkloristi. Päivillä puhun tutkimushistoriallisesta kiistasta ja henkilökohtaisista suhteista.

FM Heli Syrjälä on väitöskirjatutkija Turun yliopiston folkloristiikan oppiaineessa. Väitöskirjassaan hän tutkii tutkimusarkistojen toimintatapoja.

Lotte Tarkka on Helsingin yliopiston folkloristiikan professori. Tutkimuksessaan hän keskittyy runolauluperinteeseen, Kalevalaan ja kansanuskoon sekä kansanperinteen ideologisiin käyttöihin. Hän toimii aktiivisesti kulttuuriperintöorganisaatioiden luottamustehtävissä.

Elina Vaahensalo toimii väitöskirjatutkijana Turun yliopistossa ja käsittelee tutkimuksessaan erityisesti verkkokulttuureissa rakennettua vastakkainasettelua.

Outi Valo työskentelee Kansanmusiikki-instituutissa ja toimii vastuuhenkilönä Kiistanalainen kansanperinne -tutkimushankkeessa (Taideyliopisto).